

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Magisterské kombinované studium

2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jana Suchá

Vznik Československa a vznik České republiky

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Jiří Noha

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined Studies

2010 – 2012

DIPLOMA THESIS

Jana Suchá

Making of The Czechoslovak Republic and The Czech Republic

Prague 2012

The diploma thesis work supervisor:

PhDr. Jiří Noha

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Jana Suchá

.....

Anotace:

Tato diplomová práce se zabývá vznikem Československa a vznikem České republiky, na pozadí rozpadu předcházejících státních útvarů. V práci jsou popsány okolnosti, které vzniku států napomohly nebo je umožnily, osobnosti, které se těchto událostí účastnily. Hovoří se zde o politických stranách, politickém systému. Jsou zmiňovány nejdůležitější dokumenty těchto období, včetně ústav. V této práci je popsán sled historických událostí, které ke vzniku Československa a České republiky vedly.

Klíčové pojmy:

Česká republika, Československo, jednání, politické strany, Rakousko – Uhersko, rozpad, Slovensko, ústava, vznik, prezident

Annotation:

This dissertation applies to the genesis of the Czechoslovakia and the genesis of the Czech Republic, in the background of disintegration of the previous state formations. In the dissertation, the circumstances are described which enabled or contributed to the genesis of the states and the personalities who took part in these events. We speak about the political parties, about the political system here. The most important documents of these periods including the constitutions are mentioned. In this dissertation, the succession of historic events is described which led to the genesis of the Czechoslovakia and of the Czech Republic.

Key terms:

The Czech Republic, the Czechoslovakia, negotiations, political parties, Austria-Hungary, disintegration, the Slovakia, the Constitution, the genesis, the president

OBSAH

ÚVOD.....	8
1) Rozpad Rakousko - Uherska.....	15
1.1. Světová válka – začátek konce R – U.....	15
1.2. Vnitřní vývoj Rakousko – Uherska.....	16
2) Vznik ČSR.....	19
2.1. Kroky v zahraničí.....	19
2.2. Situace doma.....	23
2.3. První republika.....	26
2.4. Prozatímní ústava.....	29
3) Aktéři, osoba prezidenta Československa.....	30
3.1. Představitelé domácího odboje.....	30
3.2. Představitelé v zahraničí.....	33
3.3. Tomáš Garrigue Masaryk.....	36
4) Politické strany, pol. systém.....	40
4.1. Politické strany za války.....	40
4.2. Pětka.....	40
4.3. Ústava 1920.....	43
5) Rozpad ČSFR, vznik ČR.....	46
5.1. Pomlčková válka.....	46
5.2. Volby 1992.....	47
5.3. Česko – Slovenská jednání.....	49
5.4. Konec ČSFR.....	52
5.5. Česká republika.....	56
6) Aktéři, osoba prezidenta České republiky.....	58
6.1. Hlavní představitelé.....	58
6.2. Václav Klaus a Vladimír Mečiar.....	58
6.3. Václav Havel.....	62
7) Politicko – stranický systém.....	65

7.1. Politické strany.....	65
7.2. Ústava 1992.....	66
ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	70

ÚVOD

Předkládaná práce má za cíl zjistit podobnosti a rozdíly dvou státních útvarů, Československé republiky a České republiky, při jejich vzniku. Okolnosti zániku státních útvarů, které předcházely oběma státům, jsou rovněž součástí této práce. Smyslem práce je nalézt hlavní body, které vedly ke vzniku Československa v roce 1918 přesně v tom složení, ve kterém tento stát existoval a důležité události, které pomohly, popřípadě způsobily vznik České republiky. Práce obsahuje sedm kapitol. První až čtvrtá kapitola se zabývá Československem, pátá až sedmá kapitola Českou republikou. První kapitola ve své první podkapitole obsahuje události první světové války, které směřovaly k úpadku Rakousko – Uherské monarchie. Druhá podkapitola první kapitoly stručně popisuje vnitřní vývoj v monarchii, v době první světové války, který vedl k zániku Rakousko – Uherska. Druhá kapitola obsahuje čtyři podkapitoly o vzniku Československé republiky. První podkapitola popisuje činnost zahraničního odboje, druhá kroky v Čechách, tedy domácí odboj, obsahem třetí podkapitoly je vznik republiky, její vyhlášení a čtvrtá podkapitola hovoří o prozatímní ústavě, jejím složení a vyhlášení. Třetí kapitola je o hlavních osobách událostí popisovaných v předchozích kapitolách. První podkapitola je o hlavních představitelích domácího odboje, druhá osobnostech zahraničního odboje a třetí je věnovaná prezidentu Tomáši Garrigue Masarykovi. Čtvrtá kapitola má tři podkapitoly, vztahující se k politickým stranám a politickému systému. První podkapitola je o hlavních politických stranách ještě v době první světové války, druhá hovoří o politických stranách v počátcích první republiky a o neformálním, leč důležitém politickém uskupení „Pětka“. Poslední podkapitola čtvrté kapitoly, nazvaná „Ústava 1920“, obsahuje údaje o vzniku tohoto významného dokumentu. Pátá kapitola již hovoří, ve svých pěti podkapitolách, o České republice a jejím přímém předchůdci

České a Slovenské Federativní republice. První podkapitola obsahuje zvláště výraznější se nesoulady mezi českou a slovenskou částí státu, druhá je o důležitých parlamentních volbách v roce 1992, třetí podkapitola je o povolebních jednáních vítězných politických stran a eskalujících problémech mezi oběma republikami, vedoucích k rozpadu společného státu. Poslední podkapitola páté kapitoly je o nově vzniklém státu, České republice. V šesté kapitole práce, v první podkapitole jsou uvedeni hlavní představitelé povolebních jednání, druhá podkapitola jmenuje dva konkrétní vyjednavatele, kteří poklidný rozchod republik v podstatě domluvili, Václava Klause a Vladimíra Mečiara. Třetí podkapitola této kapitoly je věnována prezidentu nově ustavené České republiky a poslednímu federálnímu prezidentovi Václavu Havlovi. Poslední, sedmá kapitola obsahuje nejdůležitější politické strany, jejichž představitelé měli hlavní slovo v popisovaném období, to v první podkapitole a poslední podkapitola uvádí významný dokument státnosti České republiky, Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. tj. Ústavu české republiky.

Jak již bylo řečeno, smyslem práce je nalézt důvody, příčiny, nepřímé okolnosti historické nebo platné ve zkoumaném období, které vedly ke vzniku nových státních útvarů. Lze položit otázku, zda nové státy vznikly, protože se předcházející státní útvary rozpadly nebo se Rakousko – Uhersko a Česká a Slovenská Federativní Republika rozpadly, protože vznikly státy nové. Dále se může zkoumat, byla-li hlavním důvodem rozpadu obou států otázka sebeurčení národů. Proto v části věnované Československu lze za stěžejní považovat mezinárodní situaci, první světovou válku, duální uspořádání monarchie, od poloviny 19. století probuzené národnostní uvědomění, postupný vznik politických seskupení a stran a v neposlední řadě osobnost Tomáše Garrigua Masaryka. V části zabývající se Českou republikou je to hlavně otázka národního sebeurčení, rozdílný vývoj politické situace, ale i občanské společnosti v obou republikách. V této části je třeba se věnovat nejen prezidentu Václavu Havlovi, ale z pohledu důležitosti

v krocích, vedoucích k rozpadu státu, dvěma osobnostem; na české straně je to Václav Klaus a na slovenské straně je to Vladimír Mečiar. Význam lze spatřovat i v politických stranách, jejich ideologické orientace v jedné či druhé republice. Kromě těchto důležitých událostí a osobností, nelze pominout zásadní dokumenty, které ke vzniku jednoho nebo druhého státu napomohly, usměrňovaly běh událostí nebo nový stav legalizovaly.

Pro naplnění cíle práce byly použity publikace, ve kterých o vzniku Československa a vzniku České republiky, o politické situaci v časech vzniku obou státních subjektů a v neposlední řadě o osobnostech, které se na založení Československa a České republiky, lze dohledat potřebné informace. Pro část práce, která hovoří o vzniku Československa, bylo stěžejním podkladem rozsáhlé dílo Ferdinanda Peroutky Budování státu, vydané v roce 1933 nakladatelstvím Fr. Borový. Peroutkovo dílo obsahuje nepřehledné množství informací o dění v českých zemích od dob první světové války až do roku 1921. Peroutka popisuje i dění na Slovensku a probouzející se hnutí za vznik společného státu Čechů a Slováků. Velmi podrobně jsou zde popsány události dne 28. října 1918. Události v USA, tedy Washingtonská deklarace, kroky zahraničního odboje, aktivní, vyčerpávající a diplomatický postup Tomáše Garrigua Masaryka ve Spojených státech, jsou v tomto díle velice přehledně uvedeny. Peroutka ve svém Budování státu obsáhl skutečně všechny události, které se v období před vznikem státu a v jeho začátcích staly a měly vliv a souvislosti s děním v Evropě a ve světě. Peroutka popisuje i události související s Československými legiemi, cesty Masaryka i Štefánika do Ruska a na Sibiř. Po vzniku republiky události uvádí s ještě větší precizností a množstvím informací a podrobností, které jsou v díle k dispozici, skutečně umožňují pochopit mnoho dobových souvislostí. Kniha Petra Prokše Habsburkové a Velká válka, vydalo Naše vojsko v roce 2011, jsou velmi podrobně popisovány události v rozpadající se monarchii a v Evropě. Chyby na diplomatickém poli a v domácí politice Františka Josefa I., které Prokš popisuje ve své knize,

zajisté k likvidaci monarchie napomáhaly. Kniha obsahuje skutečně, do velkých podrobností popisované události, které směřovaly ke vzniku první světové války. V knize lze vysledovat i skutečné viníky vzniku válečného konfliktu, kterým podle popisu uvedených událostí nebylo jen militaristické Německo. Informace o politickém dění a politických stranách v období před vznikem a v počátcích Československa a před vznikem České republiky, byly čerpány hlavně z odborné publikace Stanislava Balíka, Víta Hlouška, Jana Holzera a Jakuba Šedo : Politický systém českých zemí 1848 – 1989, vydáno – Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav v Brně v roce 2007. Tato publikace obsahuje vyčerpávající informace o politických stranách, jejich vývoji, stranickém systému, politickém systému, ústavním systému a obsahuje vždy stručný přehled nejdůležitějších dat v přehledech po ucelených obdobích, v letech uvedených v titulu knihy. Odborná publikace autorů Karla Vodičky a Ladislava Cabady: Politický systém České republiky, vydal Portál v roce 2007, obsahující ucelené informace od kořenů politického systému po současnost. Pro účely této práce byly čerpány informace hlavně z kapitoly Politický systém Československé republiky, ve které nalezneme důležité údaje od vzniku Československa přes politické strany a významné ústavní instituce po vznik Ústavy z roku 1920. Z kapitoly páté a informací v ní obsažených, bylo čerpáno pro účely této práce v kapitolách hovořících o konci federace, jeho příčinách a vzniku České republiky, z pohledu politických stran, jejich vyjednávání, rozdílů politické kultury v Čechách a na Slovensku. Jmenovaná kniha obsahuje i údaje o vzniku a ustavení Ústavy České republiky. Další publikací, ze které bylo čerpáno v oblasti stranického systému, politických stran a voleb, je kniha Ladislava Cabady a Davida Šance: Český stranický systém ve 20. století, vydal Aleš Čeněk v roce 2005. Kniha poskytuje údaje o politických stranách, jejich vzniku, štěpení a slučování od roku 1900 – 1989, tedy po vývoj v období po pádu komunistů v ČSSR. Pro tuto práci byly použity informace o politickém vývoji a stranách v období před první světovou válkou, za

války a po vzniku Československa a dále informace o stranickém systému po pádu nedemokratického režimu v roce 1989. Kniha obsahuje velmi podrobné údaje o nejdůležitějších politických stranách ve 20. století. Cenné informace poskytl kniha Zdeňka Kárníka: České země v éře první republiky (1918-1938), díl první Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929), 2.vydání, Libri v roce 2003. Z této knihy byly čerpány informace hlavně o vzniku Československa, zahraniční i domácí politice před založením státu a popřevratové konstrukci státní moci. Kniha obsahuje jak politické dějiny, tak souvislosti hospodářské, sociální a kulturní ve 20. letech 20. století. Jak bylo uvedeno, pro tuto práci byl použit zlomek informací v prvním díle jmenované publikace Z. Kárníka. Dalším zdrojem informací o první republice a vzniku Československa jsou dvě knihy Antonína Klimka. První z nich: Boj o hrad, díl první 1918-1926, vydáno Panevropa v roce 1996, byla zdrojem informací hlavně z období těsně před vznikem Československa, sled událostí a kroků hlavních osobností. Druhá kniha A. Klimka: Vítejte v první republice, vydal Havran v roce 2003. Kniha ve svých jednotlivých ucelených kapitolách navozuje atmosféru první republiky a popisuje různé závažné události v období let od první světové války po rok 1938. V této práci byly použity informace z kapitol o bezprostředním vzniku Československa. O rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky bylo nejvíce informací čerpáno z knihy Jana Rychlíka: Rozpad Československa, Česko-Slovenské vztahy 1989-1992, vydal Academic Electronic Press Bratislava v roce 2002. Tato publikace obsahuje velmi ucelené a podrobné a zásadní informace o federaci, jejích obou částech a jejich vzrůstajících rozdílnostech a důvodech rozpadu. Rychlíkova kniha ve svých kapitolách velmi důsledně interpretuje události období od pádu komunistického režimu až po rozpad federace a vznik dvou samostatných států. Všechny důležité události, osobnosti jsou popisovány velice podrobně, že lze získat dojem přímého pozorovatele probíhajících událostí. Velkým přínosem pro tuto práci byl právě rozsah

a důkladnost informací o událostech, které byly pro tuto práci podstatné. Kniha Vladimíra Srba a Tomáše Veselého: Rozdělení Československa, vydalo Karpaty-Infopress, v roce 2004 je publikací, obsahující mnoho rozhovorů s přímými účastníky událostí předcházejících rozpadu Československa. Například rozhovor s Milanem Kňažkem, Jánem Čarnogurským, Michalem Kováčem, Petrem Pithartem, Miroslavem Mackem nebo Petrem Čermákem. Kniha obsahuje i popis jednání mezi ODS a HZDS po volbách v roce 1992 z pohledu několika osobností. V knize jsou rovněž informace o konání prezidenta Václava Havla v tomto období. Jiný pohled, leč rovněž velmi ucelený a podrobný, přináší publikace Erica Steina: Česko-Slovensko. Konflikt, roztržka, rozpad, vydaná Academia v roce 2000. V knize lze nalézt i myšlenky o nacionalismu a etnickém konfliktu a jeho zdrojích, autor píše o rozdílech Čechů a Slováků z pohledu dějin, náboženství a kultury. Kniha obsahuje období od roku 1990 do konce roku 1992. K této práci byly použity hlavně kapitoly o krocích prezidenta Václava Havla, jednání národních rad, volbách v roce 1992 a povolebních vyjednáváních představitelů ODS a HZDS. Stein ve své knize zmiňuje a popisuje práci na nové federální ústavě a vznik obou ústav nových států. Kniha je velmi komplexním dílem z pohledu autora, který odešel z Československa v roce 1939 do Spojených států a vrátil se po pádu režimu v roce 1989. K čerpání informací o prezidentech, tedy o T.G. Masarykovi a Václavu Havlovi, byly použity, kromě již zmiňovaných titulů i další publikace několika autorů. Zdrojem informací o Tomáši Garrigue Masarykovi to byla publikace Jaroslava Opata: Masarykiana a jiné studie 1980-1994, vydaná Ústavem T.G. Masaryka v roce 2004. Kniha obsahuje studie, které se zabývají osobností a dílem T.G. Masaryka. Velmi inspirující je studie – Odkaz TGM a současné diskuse o základech vztahů mezi Čechy a Slováky, studie Masarykovo evropanství jako pojem a politický program umožnila poznat informace důležité pro tuto práci. Druhou knihou, kde bylo čerpáno o prvním prezidentovi

Československa, je publikace Zdeňka Mahlera: Ano, Masaryk, vydal Primus v roce 2005. Mahlerova kniha, malá svým rozsahem, obsahuje základní údaje o celém životě Tomáše Garrigue Masaryka. Podklady a informace pro samostatnou kapitolu o Václavu Havlovi byly čerpány z knihy Libora Budinského: Deset prezidentů, vydáno Euromedia Group k.s. – Knižní klub v roce 2003. V knize, o všech prezidentech od vzniku Československa po současnost, je Václavu Havlovi věnována kapitola. Je v ní popsán celý život posledního federálního a prvního českého prezidenta. Další informace o Václavu Havlovi byly čerpány z knihy Emanuela Mandlera: Oba moji prezidenti. Václav Havel a Václav Klaus, vydaná Libri v roce 2004. Mandler ve své knize hovoří o Havlovi od šedesátých let, dobách nesvobody, Charty 77 a také o Havlovi jako prezidentovi ČSFR a ČR. Ke vzniku této práce napomohly inspirací a informacemi i další publikace, knihy a sborníky. Jejich úplný výčet je uveden v Seznamu literatury na konci práce.

1. ROZPAD RAKOUSKO – UHERSKA

1.1. Světová válka – začátek konce R – U

Za rozpoutání první světové války nese výrazný podíl Rakousko – Uhersko. Jeho stále sílící národnostní a politické problémy a upadající prestiž soustátí, nepochybně vedly k tomuto zoufalému kroku. Podunajské soustátí bylo v rozkladu. Rakouský císař František Josef I. se v červenci 1914 vyjádřil slovy: „Když už má monarchie zaniknout, pak ať se tak stane alespoň důstojně.“¹ První světová válka byla zákopová poziční válka a vedla nesmírnému ekonomickému vyčerpání a to jak poražených, tak vítězů. Rakousko – Uhersko bylo součástí Ústředních mocností – Trojspolek, spolu s Německem a Tureckem. Dohodové mocnosti (Velká Británie, Francie, Rusko, Japonsko, Itálie a USA) obvinily Německo a Rakousko – Uhersko z rozpoutání války, aby si zajistily panství nad Evropou a hospodářskou nadvládu nad světem. Toto bylo součástí Dohodou vyhlášených válečných cílů, 10. ledna 1917 Dohoda vyhlášením válečných cílů prosazovala:

- 1) Obnovení samostatnosti a odškodnění Belgie, Srbska a Černé Hory.
- 2) Vyklizení obsazených území a odškodnění Francie, Ruska a Rumunska.
- 3) Reorganizaci a nový řád Evropy pro zaručení práv malých i velkých národů, bezpečnosti i svobodného hospodářského vývoje, a pozemních i námořních hranic proti neoprávněným útokům.
- 4) Navrácení všech území uloupených Spojencům nebo proti jejich obyvatelstva.
- 5) Osvobození Italů, Slovanů, Rumunů a Čechoslováků z cizí nadvlády.
- 6) Osvobození porobeného obyvatelstva osmanské říše.
- 7) Vypuzení Turecka z Evropy, protože odporuje hodnotám západní civilizace.
- 8) Řešení otázky Polska podle prohlášení ruského cara, který slíbil sloučení všech polských území a vytvoření jednotného Polska pod vládou carského Ruska.
- 9) Zničení Pruského militarismu při respektování politických práv německého obyvatelstva, zabezpečení míru, svobody a spravedlnosti i dodržování mezinárodních závazků.

---

¹ PROKŠ, P., Habsburkové a Velká válka 1914-1918, Naše vojsko, Praha 2011, str.123.

10) Dosažení naprostého vítězství nad nepřítelem, aby se zajistila budoucnost lidské civilizace.² Totální válečné vyčerpání jak lidských, tak ekonomických zdrojů na obou stranách konfliktu, donutilo válčící strany k ukončení konfliktu. Ústřední mocnosti požádaly, aby byl jako základ k jednání o příměří použit program, formulovaný americkým prezidentem Woodrowem Wilsonem 8. ledna 1918: 1) Mírové smlouvy musí být otevřené. 2) Musí být dodržována naprostá svoboda plavby po moři. 3) odstranění všech hospodářských přehrad. 4) Omezení zbrojních programů. 5) Úprava koloniálních nároků. 6) Vykližení celého ruského území a možnost samostatného vývoje v Rusku. 7) Obnovit nezávislost Belgie. 8) Osvobození veškerého francouzského území, obsazeného v roce 1871. 9) Upravit italské hranice podle jasně prokazatelných národnostních hranic. 10) Národům Rakousko – Uherska poskytnout možnost k autonomnímu vývoji. 11) Srbsko, Černá Hora a Rumunsko budou obnoveny. Srbsko má mít přístup k moři. 12) Tureckým částem osmanského impéria má být poskytnuta samostatnost, úžiny budou volně přístupné. 13) Obnovit nezávislost Polska; polské obyvatelstvo má mít přístup k moři. 14) Vytvoření mezinárodní společnosti.³ Dne 11. listopadu 1918 skončila první světová válka, přinesla 10 milionů obětí, nevyčísitelné ekonomické škody a kolaps států – padli Habsburkové, Romanovci, Vilém II. abdikoval – Německo se stalo republikou, svržen byl i turecký sultán Mehmed VI. Vznikly nové státy.

1.2. Vnitřní vývoj Rakousko - Uherska

Průběh první světové války vyhrotil vleklé hospodářské, sociální, národnostní a politické poměry a otřásl i mezinárodním postavením Rakousko – Uherska.⁴ Kurs státní politiky a připravované absolutistické řešení vnitřních poměrů formou centrálně byrokratických nařízení,

---

² PROKŠ, P., Habsburkové ... c.d., str.139-140.

³ KALOUS J., SRB V., Vybrané kapitoly ze soudobých dějin I. 1918-1945, Nezávislé centrum pro studium politiky, Kolín 2006, str. 11-12.

⁴ PROKŠ, P., Habsburkové ...c.d., str.151.

mělo zajistit německou převahu na říšské radě. Tímto krokem bylo opět popuzeno slovanské obyvatelstvo. Kritika poměrů směřovaná vládě Rakouska – Uherska se vznesla z řad domácích představitelů, představitelů zahraničního odboje, ale i z řad nepřátelské Dohody. Na základě programového prohlášení nové vlády Rakousko – Uherska z 21. prosince 1916 se měly obnovit ústavní poměry a vytvořit předpoklady pro oživení činnosti parlamentu, politická a ekonomická konsolidace Rakouska a spojení sil všech národů Předlitavska k řešení sociálních problémů způsobených válkou. Činnost parlamentu byla ochromena požadavky německých nacionalistů, kteří požadovali prosazení státoprávních požadavků podle „Velikonočního programu“ z dubna 1917. Předseda rakouské vlády chtěl tomuto požadavku vyhovět na základě § 14 ústavy z prosince 1867, kdy panovník v době nečinnosti říšské rady mohl vydávat nařízení s platností zákona a tím zajistit německou převahu. Pouze pak byl rakouský kabinet ochoten svolat říšskou radu s vyloučením slovanské většiny.⁵ Vnitřní poměry Rakousko – Uherska se dále vyostřovaly. Němci a Maďaři odmítali jakékoli ústupky směrem k vyrovnání s ostatními národy. Prohlášení válečných cílů Dohody dodalo naděje utlačovaným národům podunajské monarchie a proto političtí představitelé Čechů, Jihoslovanů, Rumunů a Italů – na nátlak Vídně – odmítli prohlášení Dohody a vyjádřili se pro setrvání v R-U monarchii s nadějí, že se přístup vládnoucích míst změní. K významnému kroku došlo na obnoveném zasedání říšské rady ve Vídni 30. května 1917. Čeští poslanci vyjádřili požadavek na zřízení československého státu spojením českých zemí a Slovenska v habsburské říši, která by měla být federalizována.⁶ Hned 31. května 1917 ve své řeči císař Karel I. vyslovil naději na uskutečnění změn a přislíbil národní a kulturní rozvoj rovnoprávných národů, při zachování jednoty státu.⁷ Bohužel toto

---

⁵ PROKŠ, P., Habsburkové ...c.d., str.152.

⁶ Tamtéž, str.161.

⁷ Tamtéž, str.162.

slovanské představitele neuspokojilo a tak se proces rozpadu Rakousko
– Uherska rozběhl.

2. VZNIK ČSR

2.1. Kroky v zahraničí

Datování prvních pokusů o různou míru autonomie v rámci Rakousko – Uherské monarchie není jednotné, ale historici často operují datem 1848, kdy Evropou proběhla revoluční vlna, jejímiž hlavními politickými idejemi byly liberalismus a nacionalismus⁸. Idea samostatného státu nabyla konkrétnějších obrysů až v době první světové války. Vlna zatýkání představitelů politického života hned v prvních měsících války, vedla k odchodu do exilu T.G. Masaryka. Tomáš Garrigue Masaryk odešel již v prosinci 1914. Nejprve do Itálie a potom do Švýcarska. Zde se při pětistém výročí upálení Jana Husa, 4. července 1915 v Curychu a 6. července v Ženevě, vyslovil pro rozbití Rakousko – Uherské monarchie a pro vznik několika národních států.⁹ Toto vystoupení lze považovat za veřejné přihlášení se k odporu proti monarchii. V září 1915 vznikl ve Švýcarsku *Český zahraniční komitét* v čele právě s Masarykem. V této době začal s Masarykem pracovat Edvard Beneš. Začátkem roku 1916 se Masaryk s Benešem přesunuli do Francie, kde se k jejich dílu připojil M.R. Štefánik. Již v únoru 1916 byla v Paříži ustavena *Národní rada československá*. Později se k nim dočasně připojil agrární politik František Durich, který v této skupině nezískal výraznou pozici a v roce 1917 se od nich v souvislosti s rozdílným pohledem na Únorovou revoluci v Rusku odloučil.¹⁰ Oporou pro protihabsburskou činnost na Západě byli krajané žijící v zahraničí, zvláště v USA. Již od počátku války vznikaly na území Ruska zajatecké tábory, kde byli jak zajatci, tak zběhové. Z těchto zajateckých táborů se hlásili dobrovolníci a vznikaly tak jednotky bojující za samostatnost Československa po boku spojenců. Ruské velení nebylo nakloněno vznikajícím samostatným jednotkám cizích

---

⁸ Vodička K., Cabada L. Politický systém České republiky, 2. aktualizované a rozšířené vyd., Portál, Praha 2007, str.15.

⁹ Janovský J., Dějiny Československé republiky, S & M, Praha 1994, str.4.

¹⁰ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str. 17.

vojsk, ale vše obrátila Únorová revoluce v Rusku, kdy byl car svržen. Zde se naskytla příležitost k většímu rozvoji bojových jednotek. Masaryk se rozhodl pro cestu do Ruska. Zde se snažil sjednocovat všechny krajanské spolky, k tomu mu velmi napomohl úspěch československých útvarů v bitvě u Zborova. Masarykovi se podařilo ve velmi krátké době vybudovat legie o počtu 70 000 bojovníků z řad českých a slovenských zajatců.¹¹ Po bolševické revoluci, kdy se rozpadla východní fronta, vyvstal ohromný problém, jak československé jednotky přesunout na západní frontu. Bylo rozhodnuto, že se vojska přesunou tou nejdelší možnou cestou, v podstatě okolo celého světa, Transsibiřskou magistrálou na Východ, přes Japonsko a moře do Evropy. Masaryk odjíždí do USA, kde opět bez přestání horuje pro samostatné Československo. Činnost pro samostatné Československo vyvíjely i krajanské spolky působící ve Spojených státech. Představitelé části těchto spolků podepsali 30. května 1918 v Pittsburku dohodu. Tuto „Pittsburskou dohodu“ spolupodepsal i T.G. Masaryk. Dohoda měla šest bodů, byla sepsána ve slovenštině:

„Schvalujeme politický program, usilující sa o spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štátě z českých zemí a Slovenska.

Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy.

Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vobec.

Česko-slovenský štát bude republikou, jeho konštitúcia bude demokratická.

Organizácia spolupráce Čechov a Slovákov vo Spoj. štátoch bude podľa potreby a meniacej sa situácie, při spoločnom dorozumení, prehĺbená a upravená.

Podrobné ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechávajú sa oslobozneným Čechom a Slovákom a ich právoplatným

---

¹¹ Mahler Z., Ano, Masaryk, dotisk, Primus, Praha 2005, str.60.

predstaviteľom."¹² V Pittsburské dohode byl již jasně pojmenován státní útvar, který by měl vzniknout, tedy republika. Ikdyž od počátku konkrétních snah a kroků v zahraničním odboji nebylo jasné o jaký státní útvar by se mělo jednat, sám Masaryk počátkem světové války připouštěl možnost monarchie, když by si to mocnosti přály¹³, Štefánik byl rovněž příznivcem monarchie s italským princem na trůně a s Římem jako nejbližším spojencem¹⁴, byla republika jako to nejpravděpodobnější, co by mělo vzniknout. Ve snaze o vznik samostatného státního útvaru nelze pominout ani projekt některých českých politiků: samostatné České království, či Kramářovu sjednocenou slovanskou říši pod vedením ruského cara. Prezident USA Woodrow Wilson rovněž ještě počátkem roku 1918 počítal se zachováním Rakousko – Uherska, ale změnil názor po krachu snahy rakousko – uherského císaře Karla I. o separátní mír v dubnu 1918.

První světová válka a její výsledek napomohly ke vzniku nových států ve střední Evropě. Rozpad Rakousko - Uherské monarchie byl nevyhnutelný a poslední pokusy nového císaře Karla I. o zachování monarchie – projekt federalizace Rakousko - Uherska, se širokou autonomií pro státotvorné národy, vyhlášeného 16.října 1918¹⁵, již nikoho neoslovily a ztroskotaly. V říjnu 1918 prezident Wilson přijal rakousko – uherskou nabídku k příměří s podmínkou, že bude poskytnuta svoboda národům, které v monarchii žily. Prezident Wilson oznámil, že Spojené státy americké uznávají Československou národní radu jako reprezentaci válčícího státu.¹⁶ Wilsonovo přijetí rakousko – uherské nabídky příměří možná urychlil Masarykův krok, kterým chtěl jasně vyjádřit, že žádné uspořádání, tedy ani federace, není pro Rakousko – uherskou monarchii již možné. Masarykovo „Prohlášení nezávislosti“ z 18. října 1918 známé jako Washingtonská deklarace,

---

¹² Opat J., Masarykiana a jiné studie 1980-1994, Ústav T.G. Masaryka, Praha 2004, str.89.

¹³ Klímek A., Boj o hrad I., Panevropa, Praha 1996, str.13.

¹⁴ Klímek A., Vítejte v první republice, Havran, Praha 2003, str. 24.

¹⁵ Kalous J., Srb V., Vybrané kapitoly ....c.d., str.12.

¹⁶ Tamtéž, str.13.

obsahuje kromě prohlášení samostatnosti i ideový program a hlavní zásady ústavy budoucího státu:

„Československý stát bude republikou.

Ve stálé snaze o pokrok zaručí úplnou svobodu svědomí, náboženství a vědy, literatury a umění, slova tisku a práva shromažďovacího a petičního.

Církev bude odloučena od státu.

Naše demokracie bude spočívati na všeobecném právu hlasovacím.

Ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně na roveň mužům.

Práva menšiny budou chráněna poměrným zastoupením; národní menšiny budou požívati plných práv.

Vláda bude míti formu parlamentární a bude uznávati zásady iniciativy a referenda.

Stálé vojsko bude nahrazeno milicí.

Československý národ provede dalekosáhlé sociální a hospodářské reformy; velkostatky budou vyvlastněny pro domácí koloniaci; výsady šlechtické budou zrušeny.

Ve své zahraniční politice přijme československý národ plnou část odpovědnosti za reorganizaci východní Evropy. Přijímá cele demokratický a sociální princip národnostní a souhlasí s naukou, že veškeré úmluvy a smlouvy mají býti uzavírány otevřeně a upřímně bez tajné diplomacie.¹⁷ V tuto chvíli bylo jasné, že samostatný státní útvar Čechů a Slováků vznikne. Myšlenky na monarchii, jako státní útvar, byly zapomenuty a to právě pod vlivem Spojených států amerických, ale i v neposlední řadě pod vlivem Francie, která byla považována za hlavního spojence nově vznikajícího státu, především Edvard Beneš byl nadšeným zastáncem tohoto spolenectví. Francie totiž již 29. června 1918 uznala Československou národní radu v Paříži za prozatímní vládu československou.

---

¹⁷Peroutka F., Budování státu, I.díl, Fr. Botový, Praha 1933, str.71.

2.2. Situace doma

Situace doma nebyla vůbec jednoduchá. Hned v prvních měsících války byli pro svoji činnost uvězněni někteří představitelé politického života, například vůdce Národně sociální strany Václav Klofáč, v květnu 1915 byli zatčeni Karel Kramář a Alois Rašín, kteří byli odsouzeni za vlastizradu k smrti. Rakouské úřady zakázaly vydávání mnoha českých novin a časopisů.¹⁸ Na domácí půdě se v podstatě zastavil politický život pod hrozbou perzekuce ze strany rakouských úřadů. Byla vytvořena tajná ilegální organizace Maffie, se kterou spolupracoval Masaryk po celou dobu války. Představitelé Maffie byli: E. Beneš – do své emigrace v září 1915, K. Kramář a A. Rašín až do svého zatčení v květnu 1915, J. Scheiner a P. Šámal. Až v listopadu 1916 se devět českých a moravských stran (agrární, sociálně-demokratická, národně-sociální, mladočeská, staročeská, lidově pokroková a tři katolické)¹⁹ dohodlo na vzniku dvou organizací. Český svaz, ve kterém byli poslanci říšské rady a Národní výbor, který měl být koordinátorem postupu českých politických stran ve věcech celonárodního zájmu. Tento výbor v létě 1917 svoji činnost ukončil, neboť byl prohabsburský a tedy pro veřejnost nepřijatelný.²⁰ Český svaz, kterého byl předsedou agrárník F. Staněk, lze rovněž označit za prorakouský. Jejich konání nenaplňovalo účel vzniku, tedy hájit zájmy národa a koordinovat akce povolených politických stran. Naopak, vystoupení Českého svazu v lednu 1917, kdy na výzvu ministra zahraničí Czernina odmítli nótu dohodových mocností, v níž bylo mimo jiné uvedeno osvobození Čechů z cizí nadvlády.²¹ České veřejné mínění se stále více obracelo proti vystoupením Českého svazu a po té co byl svolán rakouský parlament ve své předválečné podobě, byl českým poslancům v říšské radě zaslán otevřený dopis, tzv. Manifest spisovatelů. Projev 222 českých spisovatelů a vědců ze

---

¹⁸ Cabada L., Šanc D., Český stranický systém ve 20.století, Aleš Čeněk, Plzeň 2005, str.16.

¹⁹ Tamtéž, str.17.

²⁰ Vodička K., Cabada L. Politický systém...c.d., str.19.

²¹ Cabada L., Šanc D., Český stranický ...c.d., str.17.

17. května 1917 byl vyjádřením nespokojenosti oficiální politiky a vyslovení nedůvěry národem.²² Na poslance udělal otevřený dopis velký dojem, zvláště otevřená výzva: „Splňte svou svatosvatou povinnost a zastaňte se českých práv a českých požadavků v této nejosudovější době, neboť nyní rozhoduje se o českém osudu na celá staletí.“²³ Kompromisní prohlášení, které na obnoveném zasedání říšské rady přednesl F. Staněk, obsahovalo pouze úvahy o reformách v rámci monarchie, nikoli o vzniku samostatného státu. Ve druhé polovině roku 1917 byli na základě amnestie, vyhlášené novým císařem Karlem I., propuštěni K. Kramář a A. Rašín. V této době začala rakouská moc jakoby povolovat. Samozřejmě to mělo souvislost hlavně se situací na frontách. V době kdy do války na straně dohodových mocností vstoupily Spojené státy, se Rakousko – Uhersko nezdálo být již životaschopné. Na počátku roku 1918 se sešli poslanci říšské rady zvolení za Čechy a Moravu a poslanci zemského sněmu a přijali dokument, který veřejně vyhlásil požadavek sebeurčení národů žijících v Rakousku – Uhersku. Tato deklaráce se později nazývala „Tříkrálová deklaráce“ podle dne vyhlášení, tedy 6. ledna a mimo jiné se v ní praví: „Trpce žalujeme, že národ náš byl zbaven své samostatnosti státoprávní i svého práva sebeurčení umělými řady volebními, vydán nadto panství německé menšiny a německé centralistické byrokracie. Slovenská větev naše stala se pak obětí brutálnosti maďarské...“²⁴ Tímto se vnitropolitická elita veřejně přihlásila k myšlence samostatného československého státu. Došlo ke sjednocení zahraniční akce a domácího vývoje. Významná je také zmínka o slovanské větvi, která vlastně projevuje Masarykův čechoslovakismus. Všechny tyto kroky a činnosti již směřovaly k samostatnému státu, proto bylo nutné připravovat kroky k pokojnému převzetí úřadů a moci vůbec. Ovšem stále bylo patrné jisté váhání, ale po té co 29. června 1918, kdy byla v Paříži uznána francouzskou vládou Československá národní rada,

---

²² Peroutka F., Budování ...c.d., I.díl, str. 11.

²³ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.17.

²⁴ Vodička K., Cabada L. Politický systém...c.d., str.19.

jakožto prozatímní vláda československá, se věci daly do pohybu. Již 13. července 1918 se konala ustavující schůze Národního výboru.²⁵ Jejími členy se stali: předsedou K.Kramář – představitel mladočeské (svobodomyslné), resp. Státoprávně-demokratické strany, místopředsedy agrárník A.Švehla a socialista V.J.Klofáč. Jednatel se stal sociální demokrat F.Soukup.²⁶ bylo vydáno svolání k národu: „Z rozhodnutí politických stran, představujících jednotnou politickou vůli všeho našeho národa, vstupuje dnes v život Národní výbor československý.“²⁷ Národní výbor začal vykonávat administrativní přípravy na převzetí státu. Spolupráce probíhala i s ilegální Maffií, která do této doby v podstatě jako jediná organizace, vykonávala činnosti pro budoucí samostatný stát. Mnohé co Maffie připravila, Národní výbor pouze převzal, např. jeden zákon politický a jeden hospodářský, tím se Maffie zabývala již od dubna 1918.²⁸ Aktivitu pro převzetí moci pokojně a bez krveprolití probíhaly po celé zemi. Pokus o zachování monarchie jako federace, vyhlášený císařským manifestem dne 17.října 1918 úplný zánik soustátí uspíšil, neboť si někteří jeho text vykládali jinak, než byl myšlen. Po zveřejnění Andrassyho nóty, kterou byly uznány česko-slovenské zájmy a vyzván prezident Wilson ke zprostředkování příměří, vyšli lidé do pražských ulic a ve spontánních demonstracích oslavovali Masaryka a Wilsona.²⁹ Národní výbor – jeho přední představitelé, bez meškání využili příznivé situace a rozhodli se převzít správu českých zemí. Zde se právě projevil výklad císařského manifestu, neboť viceprezident Kosina, zástupce místodržícího v Praze, předal moc do rukou představitelů Národního výboru, protože byl přesvědčen, že postupuje podle císařského manifestu.

Na jednání v ženevském hotelu Beau-Rivage ve dnech 28. – 31.října 1918 mezi zástupci zahraničního odboje pod vedením Edvarda Beneše

---

²⁵Peroutka F., Budování...c.d., I.díl, str.21.

²⁶ Vodička K., Cabada L. Politický systém...c.d., str.19.

²⁷Peroutka F., Budování...c.d., I.díl, str. 21.

²⁸ Tamtéž, str. 24.

²⁹ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.19.

a delegáty z vlasti, vedenými Karlem Kramářem, bylo usneseno, že stát bude republikou, prezidentem Tomáš Garrigue Masaryk a předsedou vlády Karel Kramář. V této době bylo již v Praze vyhlášeno samostatné Československo, o čemž rokující nevěděli.³⁰

2.3. První republika

Republika byla vyhlášena 28. října 1918 v 11 hodin na Václavském náměstí členem Národního výboru, agrárnickým poslancem říšské rady, katolickým knězem Isidorem Zahradníkem. Tento muž byl v pravou chvíli na pravém místě. Před jásajícími davy provolal samostatnost státu: „Navždy lámeme pouta, v nichž nás týrali věrolomní, cizáctí a nemravní Habsburkové. Jsme svobodni...“³¹

V čase událostí na Václavském náměstí představitelé Národního výboru Švehla, Rašín, Soukup a Stříbrný převzali Obilní úřad, navštívili zástupce místodržícího Kosinu. Jejich diplomatické akce zjišťovaly, jaké mají zástupci rakouské vlády informace popřípadě pokyny pro konání. Ten samý den večer vydal Národní výbor „Zákon ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého“.

Zákon byl uveřejněn v tomto znění: „Samostatný stát československý vstoupil v život. Aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu, Národní výbor jménem československého národa jako výkonný státní svrchovaný orgán nařizuje:

Čl. I. Státní formu československého státu určí Národní shromáždění ve srozumění s československou Národní radou v Paříži, jako orgánové jednomyslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost Národní výbor.

Čl. II. Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.

---

³⁰ Klimek A., Boj ...c.d., str.4.

³¹ Klimek A., Vítejte ...c.d., str.17.

Čl. III. Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské okresní, župní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosud platných zákonů a nařízení.“³²

Na Slovensku byla situace naprosto odlišná. Uherské vládě se dařilo udržovat Slovensko bez informací. Až v polovině října 1918, kdy již Češi veřejně odmítli Rakousko – uherskou federaci, začalo se Slovensko probouzet. Předsednictvo národní strany vydalo výzvu v novinách, ale i dopisy, ke schůzce v Turčianském Svatém Martinu. Na této schůzce 30. října 1918, kde se sešlo asi 200 vlastenců, ač bylo pozváno asi 30 lidí, byla zvolena dvacetičlenná Národní rada. Na tomto shromáždění byla přijata deklarace, známá jako Martinská.³³ Obsahem deklarace bylo právo slovenského národa na sebeurčení, prohlásila svou jazykovou, kulturní a historickou spřízněnost s československým národem.³⁴ O připojení se k českým zemím do společného státu v deklaraci zmínka nebyla. Národní rada na Slovensku byla 30. října 1918 ustavena, ale více se nesešla. Slovenská prozatímní vláda byla ustavena 4. listopadu 1918 v Praze, jejím předsedou byl V. Šrobár.³⁵ Tento slovenský politik byl kontaktem se slovenskou částí nového státu, ale protože V. Šrobár byl evangelík a nebyl představitelem hlavního politického proudu na Slovensku, nebyla tato volba správná. Ovšem Šrobár byl člověk, který již byl v Čechách známý a nějak činný. Můžeme říci, že nikdo jiný po ruce nebyl. Dne 13. listopadu 1918 Národní výbor přijal prozatímní ústavu, podle které se Národní výbor rozšířil na 256 členů a byl nazván Národní shromáždění – podle §1 prozatímní ústavy.³⁶ Národní shromáždění při svém prvním slavnostním zasedání 14. listopadu 1918 ústy Karla Kramáře vyhlásilo Československo republikou, prezidentem byl zvolen T.G. Masaryk. Z Kramářova proslovu vyjímám: „... My nemůžeme sice dnes,

---

³² Peroutka F., Budování...c.d., I.díl, str. 123.

³³ Tamtéž, str. 169.

³⁴ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.21.

³⁵ Čornej P., Pokorný J., Dějiny Českých zemí do roku 2004 ve zkratce, Práh, Praha 2003, str.43.

³⁶ http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html, 10.2.2012.

poněvadž nejsme ještě konstituantou, ve státní základní zákony vtělili to, čím žít chceme. Ale jedno může již dnes národní shromáždění prohlásiti. Všecka pouta, která nás vázala k dynastii Habsbursko-Lotrinské, jsou přervána. Konec jest smlouvám z r. 1526 i pragmatické sankci. Dynastie Habsbursko-Lotrinská ztratila všechna práva na trůn český. A my svobodni a volni prohlašujeme, že náš stát československý jest svobodnou československou republikou. A abychom doplnili všechno to, pak prosím Vás, abyste prvním presidentem Československé republiky zvolil Tomáše Masaryka. Prohlašuji tedy profesora dra. Tomáše G. Masaryka jednohlasně zvoleným presidentem Československé republiky.³⁷ Byla ustavena první československá vláda, jejímž předsedou se stal Karel Kramář. První vláda měla 17 členů, jak již bylo řečeno předsedou vlády se stal K. Kramář, ministr zahraničí E. Beneš, V. Klobučník ministr národní obrany, A. Rašín ministr financí, F. Soukup ministr spravedlnosti, M.R. Štefánik ministr vojenství, A. Švehla ministr vnitra, V. Šrobár ministr veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Zmiňujeme zde pouze ministry hlavních resortů. Ministr Šrobár byl podle zákona č. 64Sb. z. a n. z 10.prosince 1918 ustanoven zmocněncem vlády pro Slovensko.³⁸

Československo bylo republikou, složenou z Českých zemí, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tato část státu byla připojena na základě deklarace rusínských emigrantských skupin v USA po jednání s T.G. Masarykem dne 12. listopadu 1918. Tato deklarace vešla v platnost na shromáždění rusínských politiků v Užhorodě dne 8. května 1919.³⁹ Mladá Československá republiky měla několik válečných konfliktů a sporů o území, s Polskem – Těšínská krize a s Maďarskem – Maďarská republika rad.⁴⁰ Československo bylo územně dotvořeno až v roce 1920 a jeho existence jako samostatného

---

³⁷ <http://www.psp.cz/eknih/1918ns/stenprot/001schuz/s001001.htm>, 11.2.2012.

³⁸ <http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/rejstrik/vlada.htm>, 11.2.2012.

³⁹ Janovský J., Dějiny...c.d., str.16.

⁴⁰ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.22.

státu byla potvrzena mírovými smlouvami vítězných mocností s Německem 28. června 1919, s Rakouskem 10. září 1919 a s Maďarskem 4. června 1920.⁴¹

2.4. Prozatímní ústava

První ústava nové republiky byla vyhlášena Zákonem č. 37/1918 Sb. pod názvem Zákon ze dne 13. listopadu 1918 o prozatímní ústavě. Obsahuje 21 paragrafů. Prozatímní ústava byla sepsána sociálně-demokratickým poslancem dr. Meissnerem. Meissner měl velmi málo času tento dokument sepsat a při projednávání Národním výborem, doznal jeho návrh několika změn. Spor byl o počet ministrů vlády. Původní návrh byl 12 ministrů, ale politická komise Národního výboru zvýšila konečný počet na 17.⁴² Jestli hlavním důvodem bylo použití klíče podle zastoupení politických stran (podle posledních voleb do Říšské rady) nebo bylo třeba uspokojit osobní nároky na ministerská křesla, nelze doložit. Důvodem pro sedmnáctičlennou vládu bylo množství úkolů, které se v nově vznikajícím státě nepochybně muselo vykonat. Dle Prozatímní ústavy byla veškerá moc v rukou Národního shromáždění. Text Prozatímní ústavy sice obsahoval 6 paragrafů o prezidentovi republiky, ale jeho pravomoci byly pouze reprezentativní nebo podmíněné spolupodpisy ministrů nebo předsedy vlády. důvodů mohlo být několik. Nepřítomnost T.G. Masaryka v zemi, záměr nedat hlavě státu významné pravomoci, na základě zkušeností s mocnářem nebo prostá skutečnost, že předkladatel neměl čas text důkladněji propracovat. Zákon o prozatímní ústavě nebyl předložen ke schválení Národnímu shromáždění, ale nabyl účinnosti dnem vyhlášky. Zákon podepsali: F. Soukup, A. Švehla, J. Stříbrný A. Rašín a V. Šrobár.⁴³

---

⁴¹ Janovský J., Dějiny...c.d., str.17.

⁴² Peroutka F., Budování...c.d., I.díl, str.251.

⁴³ http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html.

3. AKTÉŘI, OSOBA PREZIDENTA ČESKOSLOVENSKA

3.1. Představitelé domácího odboje

Domácí odboj představovali hlavně poslanci, kteří byli zvoleni za již existující politické strany do říšského sněmu. Jejich konání jak na půdě říšského sněmu, tak v domácí politice bylo do uzavření Českého zemského sněmu v roce 1913 a do vypuknutí první světové války monarchií akceptováno. Nevystupovali totiž přímo proti monarchii. Ovšem změna nastala, když první světová válka vypukla. Dne 25. července 1914 byla uzavřena říšská rada i zemské sněmy. Byla omezena svoboda projevu a shromažďování a zavedena cenzura zaměřená hlavně na stranický tisk.⁴⁴ Po první vlně zatýkání českých politických představitelů, odchází na sklonku roku 1914 T.G. Masaryk do exilu. Mezi zatčenými hned po vypuknutí války byl např. vůdce národně sociální strany Václav Klofáč. Později, v květnu 1915 K. Kramář, představitel Mladočechů a jeho spolustraníků A. Rašín, starosta Sokola Josef Scheiner. Scheiner byl zanedlouho propuštěn, ale Kramář a Rašín byli odsouzeni za velezradu k smrti.⁴⁵ Ilegální organizace Maffie vznikla na domácí půdě rovněž v začátcích války. Jejím hlavním úkolem bylo spojení s emigrací na Západě a dodávání informací pro dohodové mocnosti. Až do odchodu do emigrace v září 1915, byl hlavní spojkou E. Beneš.⁴⁶ Po Benešově odchodu se hlavním představitelem Maffie stává Přemysl Šámal. Na činnosti této organizace se podíleli obyčejní lidé, jako spojky a informátoři. Z politických představitelů to byli do zatčení Kramář, Rašín a Scheiner, Beneš do své emigrace. Domácí odboj se začal projevovat až po „uvolnění“ rakouské politiky, způsobené jak změnou mocnáře, po smrti Františka Josefa I.

⁴⁴ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.15.

⁴⁵ Harna Josef, 2011, „Jiří Stříbrný mezi národně sociální ideologií a politickým pragmatismem“ in: Sborník textů Karel Kramář 150 let od narození, ed. Marek Loužek, CEP, Praha 2011, str.18.

⁴⁶ Kárník Z., České země v éře první republiky, díl první, 2.vyd., Libri, Praha 2003, str.22.

nastupuje na kývající se trůn Karel I., tak výsledky války. Zatčení přední politici byli amnestováni a mezinárodní situace začala dávat naději i malým národům. Rozhodnutím Karla I. byl k 30. květnu 1917 obnoveno zasedání říšské rady.⁴⁷ Na začátku roku 1918, 6. ledna, se v Obecním domě v Praze konal generální sněm poslanců říšské rady a byla zde přijata „Tříkrálová deklarace“, ve které poslanci prohlásili myšlenku sebeurčení národů a byla oficiálně uznána „Masarykova zahraniční akce“.⁴⁸ V červenci 1918 byl ustaven Národní výbor, který zahájil činnosti pro převzetí moci v novém státě.

Hlavní představitelé domácího odboje:

Karel Kramář – poslancem říšského sněmu se stal v roce 1891 za Národní stranu svobodomyslnou – Mladočechy.⁴⁹ Je autorem projektu velké slovanské říše pod vedením cara, který nikdy nezískal podporu. Kramář byl představitelem předválečné politiky, která monarchii po vypuknutí války stále více kritizovala. V květnu 1915 byl zatčen a odsouzen za velezradu k smrti. V polovině roku 1917 byl amnestován a opět se zapojil do politiky. Po ustavení Národního výboru, byl zvolen jejím předsedou. Kramář byl členem delegace, která ve Švýcarsku jednala se zahraniční vládou o novém státě. Karel Kramář se po vzniku Československa stal jejím prvním předsedou vlády.

Alois Rašín – na počátku devadesátých let 19.století se zapojuje do hnutí radikální mládeže, je jedním z tvůrců „Omladiny“. V roce 1894 je odsouzen na dva roky vezení. V listopadu 1895 je amnestován. V roce 1907 se Rašín vrací do politiky a spolu s Kramářem reorganizuje Národní stranu svobodomyslnou – Mladočeskou. V roce 1911 se stává poslancem vídeňského parlamentu.⁵⁰ V době války působí v Maffii. V roce 1915 je zatčen a odsouzen k smrti. V roce 1917 je amnestován. Stává se členem předsednictva Národního výboru. Rašín byl příznivcem přesně organizovaných akcí a v přípravě na převzetí moci

---

⁴⁷ Kárník Z., České země v éře...c.d., I.díl, str.25.

⁴⁸ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.19.

⁴⁹ Marek Waic, 2011, „Sokol Josef Scheiner“ in: Sborník textů Karel Kramář...c.d., str.84.

⁵⁰ <http://www.vse.cz/veda/rasin.php>, 16.2.2012.

byl nepochybně velmi důsledný. Byl autorem prvního zákona československého státu a jeho kroky byly přesně plánované. Rašín měl velkou zásluhu na připravenosti převzetí moci v novém státě.⁵¹ V první vládě byl ministrem financí.

Antonín Švehla – od konce devadesátých let 19. století byl činný v agrárním hnutí. V letech 1908 – 1913 byl poslancem zemského sněmu za Českou stranu agrární. V roce 1916 byl spoluzakladatelem Českého svazu a Národního výboru. Byl vůdčím představitelem české politické reprezentace v době Kramářova věznění. Od roku 1917 byl mezi vůdčími osobnostmi Maffie. Od července 1918 byl místopředsedou Národního výboru. Řídil a organizoval přípravy na nový stát a převzetí moci v něm.⁵² 28. října tyto přípravy zúročil. V první vládě byl ministrem vnitra.

Jiří Stříbrný – v letech 1911 – 1918 byl poslancem říšského sněmu za národně-sociální stranu. Od léta 1914 byl v armádě a v dubnu 1917 byl propuštěn do zálohy. Po té se zapojil do práce Maffie.⁵³ Patřil mezi vůdčí osobnosti Národně-sociální strany a jeho organizační schopnosti se dostávaly do popředí. Byl členem Národního výboru a 28. října byl mezi hlavními činiteli tohoto dne. V první vládě byl ministrem pošt a telegrafů.

František Soukup – do sociální demokracie vstoupil v roce 1896, byl jedním ze zakladatelů vzdělávací a osvětové organizace „Dělnická akademie“. Soukup byl redaktorem Práva lidu, působil jako parlamentní zpravodaj a tajemník prvních sociálně demokratických poslanců, zvolených kurií v roce 1897.⁵⁴ Poslancem se stal v roce 1907 za sociální demokracii, ve volbách v roce 1911 poslanecký mandát neobhájil. V roce 1913 v doplňovacích volbách uspěl a opět se stal

---

⁵¹Jana Čechurová, 2011, „Alois Rašín – temperamentní revolucionář ve službách kontinuity.“ In: Střed, časopis pro mezioborová studia Střední Evropy 19. a 20. století, Supplementum I. Muži října 1918, ed. Rudolf Kučera, Masarykův ústav Archiv AV ČR, v.v.i.,Praha 2011, str.12-14.

⁵²<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/antonin-svehla>.21.2.2012.

⁵³<http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php>.21.2.2012.

⁵⁴Lukáš Šlehofer, 2011 „Soukup na cestě k říjnu 1918“ in: Střed, časopis...c.d., str.41-42.

poslancem říšské rady.⁵⁵ Za války nepatřil mezi velké odpůrce monarchie, až začátkem roku 1918 se přiklonil k platformě národní samostatnosti. Významně se angažoval v činnostech Národního výboru a na všech akcích v říjnu 1918. 28. října se podílel na převzetí Obilního ústavu, jednání s představiteli vojenské posádky.⁵⁶ Byl jedním z mužů října. V první československé vládě zastával post ministra spravedlnosti.

Vavro Šrobár – již jako student se zapojoval do činnosti slovanských spolků. Koncem 90. let se stal vůdčí osobností mladé slovenské inteligence. Velice ho oslovily myšlenky T.G. Masaryka. Byl velkým stoupencem spolupráce Čechů a Slováků. Jednal s českými politiky, hlavně s Antonínem Švehlou, a proto se v prohlášení Českého svazu z 30. května 1917 objevil požadavek na společný stát Čechů a Slováků.⁵⁷ Pro své postoje byl v srpnu roku 1918 uherskou vládou internován. 28. října přijel do Prahy a účastnil se jednání Národního výboru, byl ve správný čas na správném místě. Šrobárova účast na událostech 28. října v Praze vyjadřovala jednotu mezi Slovenskem a českými zeměmi. Šrobár měl pověření slovenské Národní strany, jednat jejím jménem.⁵⁸ Spolupodepsal zákon, kterým se zřizoval samostatný stát. v první vládě byl ministrem veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy a podle zákona z 10. prosince 1918 byl zmocněncem vlády pro Slovensko.⁵⁹

3.2. Představitelé v zahraničí

Skupina zahraničních politiků, kteří se zasazovali o vznik Československa, byla malá. Beneš, Štefánik a Masaryk. Později se k nim připojil agrární poslanec Dürich. V exilu byl ustanoven Český zahraniční komitét, který byl v únoru 1916 přejmenován na Národní

---

⁵⁵ Lukáš Šlehofer, 2011 „Soukup na cestě k říjnu 1918“ in: Střed, časopis...c.d., str.45-46.

⁵⁶ Lukáš Šlehofer, 2011 „Soukup na cestě k říjnu 1918“ in: Střed, časopis...c.d., str.50-51.

⁵⁷ <http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php>, 21.2.2012.

⁵⁸ Peroutka F., Budování ...c.d., I.díl, str. 163.

⁵⁹ <http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/rejstrik/vlada.htm>, 11.2.2012.

radu československou.⁶⁰ František Dürich vedl českou odbočku Národní rady československé na Rusi.⁶¹ Jeho zaměření bylo procarské a tak docházelo k rozkolům s pařížskou centrálou odboje. Po vítězství demokratické revoluce v Rusku a odchodu Düricha se situace uklidnila. Práce zahraničního odboje pro samostatnost byla velmi intenzivní a zvláště z počátku, ne vždy v souladu s domácími politiky. Členové Národní rady sháněli podporu pro vznik samostatného státu mezi dohodovými politiky i vlivnými osobami. Na „zahraniční akci se podílely i krajanské spolky v USA i ve Francii. Velmi významné se ukázaly vznikající dobrovolné bojové jednotky, složené z Čechů i Slováků – Československé legie. Jednotky vznikaly již od samého počátku války. Ve Francii vznikla rota dobrovolníků, jako 3. rota 1. pluku Cizinecké legie, tzv. Rota Nazdar, již v srpnu 1914. V témže roce vznikla v Rusku jednotka o síle praporu Česká družina.⁶² V prosinci 1917 Štefánik podepsal „Dekret o vytvoření samostatné Československé armády ve Francii“.⁶³ Štefánikovi se podařilo sestavit armádu o sto tisících mužů, z toho padesát tisíc v Rusku. Je nezpochybnitelné, že Československé legie hrály významnou roli při prosazování samostatného československého státu. Jejich významné úspěchy na frontách nenechaly nikoho na pochybách, že je třeba s touto silou počítat, a že zastupuje Čechy a Slováky, kteří si přejí samostatný stát. Po té, co bolševická vláda uzavřela příměří s Ústředními mocnostmi, snažil se Masaryk, který byl v té době v Rusku, vyřešit přesun československých jednotek do západní Evropy. Po zvážení všech okolností, uzavřel s bolševickou vládou dohodu o přesunu československého sboru přes Vladivostok do Paříže.⁶⁴ I přes dohodu bolševická vláda přesun sabotovala, protože chtěla získat čs. sbor do služeb Rudé armády. Československé legie se přes Sibiř musely probojovat. Po zprávě o vzniku Československa měli legionáři svůj

---

⁶⁰ Kárník Z., České země...c.d., I.díl, str. 24.

⁶¹ Kárník Z., České země...c.d., I.díl, str. 24.

⁶² http://www.svedomi.cz/on/on_pat_legie.htm, 27.2.2012.

⁶³ <http://www.uhersko.com/stefanik.htm>, 16.2.2012.

⁶⁴ http://www.svedomi.cz/on/on_pat_legie.htm, 27.2.2012.

úkol, boj za svobodu, splněn. K dalším bojům, proti bolševikům, již nebyla vůle, ale to ani ze strany spojenců.

Všichni tři představitelé Národní rady dosáhli významných úspěchů v propagaci československé myšlenky. I přes výzvy Masaryka, se k nim žádný z domácích politiků nepřipojil. Důležitým krokem bylo, když se Benešovi, v lednu 1917, podařilo prosadit do „nóty Spojenců o válečných cílech“ slova o osvobození Slovanů a Čechoslováků.⁶⁵ Diplomatičké úsilí aktérů v zahraničí napomohlo ke vzniku samostatného demokratičkého Československa.

Hlavní představitelé zahraničního odboje:

Edvard Beneš – ihned po začátku války se Beneš zapojil do práce v ilegální odbojové organizaci Maffie. Organizoval především spojení s Masarykem v exilu. Po vlně zatýkání odešel v září 1915 do exilu, kde se připojil k Masarykovi. Podílel se na vzniku Národní rady československé a stal se jejím generálním tajemníkem. Beneš byl nesmírně aktivní a pracovitý. Pořádal přednášky o Slovanech na Sorbonně, publikoval ve francouzském tisku i v českém tisku vycházejícím v zahraničí.⁶⁶ Jedním z jeho diplomatičkých úspěchů je uznání Národní rady československé jako představitelky nového československého státu francouzskou vládou v červnu 1918, Anglie v srpnu 1918, Itálie v říjnu 1918. To umožnilo přístup k mírovým jednáním Dohody.⁶⁷ Beneš se během války svým nezměrným úsilím o vznik samostatného státu stává z neznámého muže předním státníkem československým a evropským. V první vládě nového státu byl ministrem zahraničí.

Milan Rastislav Štefánik – již od studií v Praze se angažoval v otázce novodobého slovenského národa, zapojoval se do slovanských spolků, scházel se s podobně smýšlejícími osobnostmi, publikoval v českém tisku. Velmi ho oslovil T.G. Masaryk.⁶⁸ Studie astronomie jej

---

⁶⁵ Kárník Z., České země...c.d., I.díl, str. 24.

⁶⁶ <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/edvard-benes.shtml>, 16.2.2012.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ <http://www.uhersko.com/stefanik.htm>, 16.2.2012.

zavedli do Francie. Jeho vědecká činnost mu vynesla řadu ocenění a v roce 1912 francouzské občanství. Po vypuknutí světové války se účastnil bojů jako letec průzkumník, po zranění se vrátil do Paříže a v prosinci 1915 se setkal s Benešem.⁶⁹ Štefánik se zapojil do akcí Masaryka a Beneše a stal se členem Národní rady československé. Jeho úkolem, který si stanovil, bylo vybudování československé armády. Pro tuto myšlenku podnikl mnoho diplomatických aktivit. Vzhledem k tomu, že byl známou osobností ve Francii, díky svým vědeckým úspěchům, seznámil Masaryka s mnoha vlivnými politiky. Štefánik s nebyvalým zápalem organizoval nábor vojáků do nově vznikajících bojových jednotek. Byl v Itálii, Rumunsku, v Rusku i v USA a všude měl úspěch. Jeho diplomatické úsilí bylo korunováno úspěchem. Francouzská vláda vydala dekret „o vytvoření Česko-slovenské armády ve Francii“⁷⁰ M.R. Štefánik se významně zasloužil o vznik samostatného Československa. V první vládě byl ministrem vojenství.

3.3. Tomáš Garrigue Masaryk

Masaryk se považoval za Čecha a stavěl se na stranu utlačovaných. Kdy se T.G. Masaryk dal na politickou dráhu? Jeho studia a vědecká činnost ukazovaly na jinou cestu. Situace na evropské politické scéně naznačovala jisté zvraty. Císař Vilém a jeho politika vůči Rakousku – Uhersku nevěstili nic dobrého. O malých národech, které si uvědomovaly svoji podřízenost a od 19. století se začínají probouzet, po roce 1848 ještě intenzivněji, tyto mocnosti hovořily s přezíravostí a despektem a v budoucnosti s nimi nepočítaly. Masaryk začal vystupovat jako kritik monarchie, ač kritik pozitivní. V roce 1893 ve svém vystoupení jako poslanec říšské rady ve Vídni za Mladočechy, tedy 21 let před vypuknutím 1. světové války, varoval před nebezpečím války. Hlavní nebezpečí tehdy spatřoval v Trojspolku a v jeho militaristické orientaci určované císařským Německem. A Rakouské

---

⁶⁹ <http://www.uhersko.com/stefanik.htm>, 16.2.2012.

⁷⁰ <http://zivotopis.osobnost.cz/milan-rastislav-stefanik.php>, 12.2.2012.

oficiální politice vytýkal, že se této politice podvoluje. Masaryk v této době ještě chtěl, aby se monarchie zachovala a aby rozvíjela hospodářství a kulturu a tím posílila svoje pozice. Masaryk z politiky odchází „revidovat svoje politické vědění a umění: všecko prohlédl, doplňoval, znova četl, celé promyslel. Patnáct let jsem revidoval a pak teprve jsem šel do politiky pořádně.“⁷¹ V době opuštění aktivní politiky Masaryk píše svá teoretická díla: Česká otázka, Naše nynější krize, studie o Husovi, monografii o Havlíčkovi, dvoudílný spis Otázka sociální a mnohé další filosofické eseje. V roce 1907 se Masaryk vrací do politiky. Jako kandidát samostatné strany, kterou založil, tzv. realistickou, je zvolen do vídeňského říšského sněmu a stále více se věnuje vnitrorakouské problematice. Masarykovy poslanecké projevy na půdě říšského sněmu, byly kritické k monarchii, ale nikdy jeho názory nebyly destruktivní. Podle názvů projevů Masaryka v říšském sněmu, lze jasně vidět směr jeho úvaz a myšlenek. Například: „ O potřebě národně spravedlivé politiky z června roku 1907, O nepokojích v Čechách a o česko-německém sporu z prosince 1908, O nutnosti zrovnoprávnění národů monarchie z listopadu 1911 nebo O neschopnosti rakouské politiky z května 1913“.⁷² Masarykovo varování z roku 1893 se pomalu začalo naplňovat – vypukla světová válka. Pro českou věc znamenala válka katastrofu a vše o co Češi po desítky let usilovali se ocitlo v troskách. Češi byli degradováni na etnickou menšinu. Po konzultacích s ministerským předsedou Kórberem, který Masarykovi řekl, že po vyhrané válce se Němci s Čechy mazlit nebudou, Masaryk přehodnotil své postoje k monarchii a přešel k republikánství.⁷³ Před Vánoci v roce 1914 opouští rodinu a odchází za hranice. Od této chvíle se Masaryk trmácel po světě a hledal podporu pro nový stát, stát Čechů a Slováků. Později Masaryk odchází do Ameriky, kde nastává rozhodující fáze, neboť si Masaryk uvědomil,

---

⁷¹ Doubek V., T.G. Masaryk a česká a slovanská politika 1882 – 1910, Academia, Praha 1999, str.109.

⁷² Opat J., Masarykiana...c.d., str. 121.

⁷³ Mahler Z., Ano, ...c.d., str. 52.

že to budou Spojené státy, kdo rozhodnou válku. Jeho mise byla korunována úspěchem. V prosinci 1918 se T.G. Masaryk konečně vrací do nové vlasti. Vrací se jako vítěz a hlava státu. Jeho návrat byl triumfální. Ovšem v mladé republice bylo mnoho práce a problémy se kupily. Masaryk byl ovšem opravdu velikou osobností a dařilo se mu vše urovnávat. Až do podpisu Versailleské smlouvy v roce 1919 nový stát odmítala přijmout drtivá většina sudetských Němců a na Slovensku Maďaři, zde dokonce vznikající armáda musela odrážet ozbrojený vpád. Československo zvládlo poválečné problémy, rozvrat a chaos rychleji než jeho sousedé a záhy mělo velmi dobrou pověst demokratického státu. T.G. Masaryk měl velké zásluhy na této demokracii i když je nutno říci, že novému státu byly nakloněny Dohodové mocnosti. Masaryk byl velkým stratégem v zahraniční politice a uvědomoval si, že je třeba dobře vycházet se svými sousedy a to hlavně s Rakouskem a Německem. Po dobu ,kdy byl Masaryk prezidentem, bylo Československo demokratické.

Tomáš Garrigue Masaryk je významná osobnost. Jeho význam pro český národ, jeho filozofické dílo, jeho evropanství. Hodnocení Masaryka jeho mladším současníkem Oscarem Jászim (po 1. světové válce ministr pro národnosti v Károlyho vládě v Maďarsku, po odchodu do emigrace profesor na amerických univerzitách), který Masaryka považoval za největší osobnost první světové války, větší než Wilson nebo Lenin. Wilsona Masaryk podle Jásziho převyšoval větší znalostí lidí a poměrů v Evropě a větším citem pro reality života. A srovnání s Leninem ? Oba byli revolucionáři, Lenin ovšem zbudoval svoje pojetí revoluce na teroru a násilí a Masaryk byl na rozdíl od něho již před válkou jako myslitel a za války i jako vůdce demokratické revoluce programově odpůrcem teroru a agresivního násilí.⁷⁴ Masarykovo rozhodnutí, spojit emancipační boj Čechů a Slováků s Dohodovými mocnostmi západní Evropy a ne s Carským Ruskem, se z dnešního pohledu zdá jako vizionářské. Osobnost T.G.Masaryka lze nepochybně

---

⁷⁴ Opat J., Masarykiana...c.d., str. 103.

přirovnat k Janu Husovi nebo Janu Ámosu Komenskému. Jeho význam pro České dějiny je nezpochybnitelný. Masaryk měl kritiky i za svého života, ale historie ukázala, že jeho činy byly správné. Jako prezident měl velký vliv na chod státu, jeho prezidentská funkce nebyla jen reprezentativní, dalo by se říci, že měl významné slovo. Ostatně toto lze doložit i tím, že prosadil Edvarda Beneše jako svého nástupce do funkce prezidenta. Masarykovi byl vyčítán přístup ke Slovensku, přitom pro emancipaci Slováků, jako moderního politického národa, vykonal dílo, které nebylo co do významu zastíněno žádným jiným z československých politiků.⁷⁵ Závěrem musím říci, že víc Masaryků po Evropě, rovná se silná Evropa. Jako myslitel i jako politik a státník byl Masaryk opravdu nevšedním Evropanem. Jeho odkaz jako státníka i jako filosofa je úžasný a nezpochybnitelný.

---

⁷⁵ Opat J., Masarykiana ...c.d., str. 105.

4. POLITICKÉ STRANY, POLITICKÝ SYSTÉM

4.1. Politické strany za války

Po vypuknutí války Rakouská moc omezila činnost politických stran, cenzura se zaměřila především na stranický tisk. Strany katolického zaměření se postavily na stranu monarchie „unie oltáře a trůnu“⁷⁶ ostatní strany se z počátku stavěly na stranu monarchie, ale kroky a činy jednotlivých členů nebyly s monarchií loajální. Po vlně zatýkání vedoucích představitelů politických stran a po mobilizaci, byla činnost stran ochromena. Při absenci vůdčích osobností se snažila tzv. „druhá garnitura“⁷⁷ o společný postup. Vznikla Národní strana, ve které se spojili mladočeši, staročeši, národní sociálové, Lidová strana.⁷⁸ Tato strana neměla úspěch a pro neshody v programových otázkách se rozpadla. Dalším pokusem o společný postup byla dohoda devíti českých a moravských stran o založení dvou organizací. Český svaz, složený z poslanců říšské rady a Národní výbor, který měl koordinovat postup českých politických stran v celonárodním zájmu.⁷⁹ Obě tyto organizace byly stále loajální k monarchii a pod tlakem veřejného mínění zanikly. Národní výbor byl 13.7.1918 reorganizován⁸⁰ a činnosti převzaly skutečné osobnosti české politiky.

4.2. Pětka

Se vznikem nového státu, vznikl i zcela nový stranický systém. Byl složený z několika soustav: české, moravské, slovenské, soustava rakouských Němců a Poláků, Maďarů na Slovensku a také z politických organizací židovských, rusínských, ukrajinských a ruských.⁸¹ Dominantní se byl český systém. Politici z českých stran, které se většinou přejmenovaly na československé, se ujali vedení

---

⁷⁶Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.15.

⁷⁷Tamtéž, str.16.

⁷⁸Tamtéž, str.16.

⁷⁹Tamtéž, str.17.

⁸⁰Balík S., Hloušek V., Holzer J., Šedo J., Politický systém českých zemí 1848-1989, 2. Vyd., Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, str.47.

⁸¹Cabada L., Šanc D., Český stranický ...c.d., str.21.

nového státu a s ostatními stranami téměř nekomunikovali. Pouze do rozšířeného Národního výboru – později Revoluční národní shromáždění, byli přiřčeni poslanci za Slovensko, kde ovšem najdeme i Čechy, např. E. Beneš. Německé strany neměly zájem účastnit se činnosti v novém státě, neboť s jeho existencí nesouhlasily. Jejich představitelé vyčkávali výsledků mírové konference a doufali, že nebudou součástí Československa, které neuznávali. Politická reprezentace českých Němců vyhlásila čtyři německé provincie, Deutchböhmen, Sudetenland, Böhmerwaldgau a Deutschschüdmähren,⁸² které byly formálně mimo Československo. Před koncem roku 1918 byly tyto provincie vojensky obsazeny a byla v nich zavedena československá správa.

První vláda K. Kramáře, ve které byli zástupci Československé národní demokracie, Československé strany socialistické, agrárníci, Československé sociálně-demokratická strana dělnické, Československé strany lidové a slovenského klubu.⁸³ Tato vláda skončila v červenci 1919 pro svoji nečinnost. Obecní volby v červnu 1919 pád této vlády jenom urychlily. Na základě výsledků obecních voleb, (volby se konaly pouze v českých zemích, na Slovensku byl kvůli válce s Maďarskem výjimečný stav),⁸⁴ Sociální demokraté přes 30%, agrárníci přes 20%, socialisté 15,6%, Lidová strana 9,7% a Národní demokracie 8,2% hlasů,⁸⁵ Socialisté požadovali změnu poměru sil v Revolučním národním shromáždění, tento požadavek nebyl realizován a tento nevolený orgán zůstal až do prvních voleb v dubnu 1920 nezměněn. Po přijetí Ústavy 29. února 1920, byly vypsány první parlamentní volby v Československu.⁸⁶ Na základě výsledků voleb, kdy Československá sociální demokracie získala 37,4% hlasů, Československá strana lidová 16,4%, agrární strana 14,2%,

---

⁸² Kalous J., Srb V., Vybrané kapitoly..., str. 15.

⁸³ Balík S., Hloušek V., Holzer J., Šedo J., Politický systém...c.d. , str.60.

⁸⁴ Jan Rychlík, 2010, „Ústava ČSR z roku 1920 – historické souvislosti“ in: Sborník textů Československá ústava 1920, Devadesát let poté, ed. Marek Loužek, CEP, Praha 2010, str. 51.

⁸⁵ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.26.

⁸⁶ Tamtéž, str.27.

Československá strana socialistická 11,8%, Národně demokratická strana 9,1% hlasů,⁸⁷ byla po dlouhých jednáních sestavena vláda pod vedením Vlastimila Tusara, která vydržela pouze do září 1920. Důvodem bylo, že v parlamentu měly celkem silné zastoupení i německé a maďarské strany, které vystupovaly antisystémově, Slovenská ľudová strana vystupovala také spíše opozičně. Po pádu Tusarovy vlády byla ustavena úřednická vláda pod vedením Jana Černého. Protože v Poslanecké sněmovně získalo zastoupení 16 subjektů a v Senátu 14⁸⁸, byla jednání velmi složitá, zdlouhavá. Vzhledem k tomu, že úřednická vláda neměla přímé kontakty na strany v parlamentu, nebyly jejich kroky snadno nebo vůbec prosaditelné. Zde vznikl prostor pro „Pětku“. Byl to orgán zástupců pěti nejsilnějších politických stran, který neměl zakotvení v ústavě, ale ani v žádném jiném zákoně. Vznikl jako užší sbor parlamentních stran – jejich vůdců, a na základě Pětky mohla úřednická vláda Jana Černého, ale i dalších vlád, vůbec fungovat neboť byla prostředníkem vlády v parlamentu. Členy Pětky byli: Antonín Švehla za stranu agrární, A. Rašín za národní demokracii, R. Bechyně za sociální demokraty, J. Stříbrný za socialisty aj. Šrámek za lidovce.⁸⁹ Toto seskupení mělo velký vliv a bylo velmi nápomocno vládě. Představitelé projednávali důležité úkoly v podstatě tajně a jejich úkolem bylo přesvědčit své spolustraníky o správnosti jejich rozhodnutí. Úkolem poslanců bylo tato jejich rozhodnutí prohlasovat v parlamentu. K posílení vlivu Pětky došlo na začátku roku 1921, kdy vážně onemocněl prezident Masaryk a byla to Pětka, která řešila Masarykova nástupce. Po Masarykově uzdravení a jeho odjezdu na rekonvalescenci, nahrazovala prezidentovu autoritu právě Pětka.⁹⁰ Tento sbor byl první, který jednal s německými agrárníky a křesťanskými sociály⁹¹ a ve spolupráci se slovenskými Ľudovci vyjednali podporu pro Černého vládu. Pětka v těchto začátcích

---

⁸⁷ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.27-28.

⁸⁸ Balík S., Hloušek V., Holzer J., Šedo J., Politický systém...c.d., str.56.

⁸⁹ Peroutka, F., Budování...c.d., III.díl, str. 2162.

⁹⁰ Tamtéž, str. 2163.

⁹¹ Cabada L., Šanc D., Český stranický...c.d., str.29.

Československa vykonala mnoho dobrého pro další chod a rozvoj státu. V době, kdy byl hluboce zakořeněn zvyk být v opozici proti monarchii, představitelé Pětky byli ti, kdo přiměl strany k prosazení vnitřní stranické kázně.⁹² To vše bylo dobrým vkladem do budoucnosti parlamentarizmu v Československu. Článek Rudolfa Bechyně z roku 1922, nazvaný „Nebezpečí tří set“ do jisté míry ospravedlňuje a vysvětluje vznik a konání Pětky, zde je část článku:

„Shromáždění tří set poslanců netvoří ještě sněmovny. Je to spíše tábor lidu, o to hlučnější, oč sebevědomější a rozmanitější jsou jeho účastníci. Takové shromáždění bez vnitřní organizace a pevného, cílevědomého vedení nikdy by nesplnilo úkolu zákonodárce, tím méně by pak mohlo udávat směr veřejného života. Bez takového vedení stala by se sněmovna mocným činitelem rozkladu. Pětka nechce býti ničím víc a nemůže býti ničím méně, než vůdcem parlamentu. Je-li to vůdce nedostatečný, pak to není jenom její defekt, nýbrž z dobré míry také defekt všeho našeho života veřejného. Kdo si nařiká na nebezpečí pěti, ať si uvědomí nebezpečí tří set, kdyby nebylo organizace a vedení.“⁹³

4.3. Ústava 1920

Dne 29. února 1920 byl přijat zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky. Právní zdroje a předlohy Ústavy tvořily:

- prozatímní ústava
- její novela o jmenování vlády prezidentem
- dohoda ze Saint Germain o ochraně menšin
- v částech prosincová ústava (1867), francouzská ústava Třetí republiky (1875), ústava výmarské republiky a z hlediska preambule americká ústava.⁹⁴

Ústava byla rozdělena do šesti hlav a 134 §:

---

⁹² Peroutka F., Budování ...c.d., III.díl, str. 2167-2169.

⁹³ Tamtéž, str. 2165.

⁹⁴ Balík S., Hloušek V., Holzer J., Šedo J., Politický systém...c.d., str.50-51.

- Hlava první. Všeobecná ustanovení. §1-5
- Hlava druhá. Moc zákonodárná. Složení a působnost Národního shromáždění a jeho obou sněmoven. §6-54
- Hlava třetí. Moc vládní a výkonná. §55-93
- Hlava čtvrtá. Moc soudcovská. §94-105
- Hlava pátá. Práva a svobody jakož i povinnosti občanské. Rovnost. §106-127
- Hlava šestá. Ochrana menšin národních, náboženských a rasových. §128-134⁹⁵

Preambule únorové ústavy: „My, národ Československý, chtějící upevniti dokonalou jednotu národa, zavésti spravedlivé řády v republice, zajistiti pokojný rozvoj domoviny československé, prospěti obecnému blahu všech občanů tohoto státu a zajistiti požehnání svobody příštím pokolením, přijali jsme ve svém Národním shromáždění dne 29. února 1920 ústavu pro Československou republiku, jejíž znění následuje.“⁹⁶

Touto ústavou byl vytvořen parlamentní systém rozdělující státní moc na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Únorová ústava byla již skutečným potvrzením existence nového státu. Na přípravě ústavy se podílel Jiří Hoetzel jako vedoucí legislativní sekce ministerstva vnitra, ústavní výbor Revolučního národního shromáždění, pod vedením tvůrce Prozatímní ústavy A. Meissnera, na diskuzích se podílel Kramář, Švehla i Masaryk.⁹⁷ Příprava nové ústavy začala již na jaře roku 1919. Vzhledem k závažnosti tohoto dokumentu, byly přípravy velmi důkladné a pravdou zůstává, že tato ústava byla minimálně novelizována, a to až do roku 1938. V roce 1933 byla tato demokratická ústava jako jediná, která platila ve státech, kde po válce vznikly

---

⁹⁵ Kárník Z., České země...c.d., I.díl, str. 99.

⁹⁶ Tamtéž, str. 100.

⁹⁷ Tamtéž, str. 99.

parlamentní demokracie.⁹⁸ I toto svědčí o kvalitě a významu Únorové ústavy. I současná ústava čerpala z Ústavy první republiky ze dne 20. února 1920.

---

⁹⁸ Eva Broklová, 2010, „Srovnání demokratických ústav ČSR, Německa a Rakouska“ in: Sborník textů Československá ústava...c.d., str. 21.

5. ROZPAD ČSFR, VZNIK ČR

5.1. Pomlčková válka

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 a počátečním nadšením Čechů a Slováků, se pozvolna začaly objevovat nové, ale i staré, po desetiletí přehlížené problémy. Největším takovým, po desetiletí neřešeným problémem, bylo „papírové“ uspořádání republiky. Československá republika od svého vzniku v roce 1918 měla vždy ve své historii Česko – Slovenský problém. I když byla rovnost mezi národy vždy ošetřena v ústavách, praxe nebyla přesně podle litery zákona. Slovákům, dle jejich mínění, nebyla nikdy umožněna plná emancipace a Slovensko nikdy nebylo nadšenou součástí státu ovládaného Čechy, jak se ukázalo odtržením v roce 1939 a v roce 1992⁹⁹. Federace, ale jenom podle ústavy platné od 1.1.1969, Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., rovněž v praktické politice nic nezměnila. Tato ústava, komunistická, nebyla vytvořena pro skutečné parlamentní procesy. Ústavní zákaz majorizace, aby ve Sněmovně národů nemohl jeden národ přehlasovat druhý, znamenal, že 31 poslanců v české nebo slovenské části Sněmovny národů mohlo zablokovat ústavní zákon nebo volbu prezidenta. V Československé ústavě tak byla naprogramovaná ústavní krize.¹⁰⁰ Proto bylo nutné pracovat na nové ústavě, kde by se tento, ale i další problémy, které Ústava z roku 1969 neošetřovala a neznala. Byla ustavena „Komise poslanců pro přípravu nové ústavy České a Slovenské Federativní Republiky.“¹⁰¹ Současně byly zřízeny i komise pro přípravu ústavy Slovenské republiky a České republiky.¹⁰² V této době bylo projednáváno a schvalováno velké množství zákonů. Jedním z nich byla zákonodárná iniciativa prezidenta Václava Havla, na svém prvním vystoupení na půdě Federálního shromáždění dne 23. ledna 1990, změnit státní symboly, název armády

---

⁹⁹ Kissinger H., Umění diplomacie, Prostor, Praha 1999, str.252.

¹⁰⁰ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.125-126.

¹⁰¹ Stein E., Česko – Slovensko, Academia, Praha 2000, str.56.

¹⁰² Tamtéž, str. 57.

a název státu – z názvu „Československá socialistická republika“, vypustit slovo „socialistická „.¹⁰³ I když se zdálo, že to bude snadné a prezidentův návrh poslanci schválí, nestalo se tak. Havel, po poradě s nejvyššími představiteli parlamentu podal další návrh o změně názvu „Československé socialistické republiky“ na „Republika československá“¹⁰⁴ a skupina poslanců podala také návrh na změnu názvu státu na „Československá federativní republika“¹⁰⁵ Vznikl velký problém, pomlčka v prezidentově návrhu, vyvolala protesty nebývalých rozměrů na české straně s připomenutím značky „Československo“, naopak slovenská část státu pomlčku přijala s odkazem na Pittsburskou dohodu. Schvalování nového názvu republiky se do historie zapsalo jako „pomlčková válka“. Naplno se projevil problém česko – slovenský, problém schvalování zákonů důležitých pro federaci, neboť zákaz majorizace byl pro Slovensko „historickým výdobytkem, jehož se nehodlalo vzdát.“¹⁰⁶ Pomlčková válka skončila bez pomlčky, stát dne 9. dubna 1990 přejmenoval na „Českou a Slovenskou Federativní Republiku“¹⁰⁷

5.2. Volby 1992

V prvních svobodných volbách v červnu roku 1990 zvítězilo v Českých zemích Občanské fórum a na Slovensku Veřejnost proti násilí. Předsedou české vlády byl Petr Pithart, slovenské vlády Vladimír Mečiar, federální vládu vedl Marian Čalfa. V období let 1990 – 1992 vznikly nové politické strany, přeskupovaly se koalice, docházelo k dělení stran. Dá se říci, že do dalších parlamentních voleb došlo k mnoha změnám na scéně politických stran a uskupení, v obou částech státu. V Českých zemích získávaly na síle pravicově orientované proreformní síly, na Slovensku to byly levicově a nacionálně

---

¹⁰³ Stein E., Česko – Slovensko, Academia, Praha 2000, str.61.

¹⁰⁴ FS ČSSR 1990, V. volební období, parlamentní tisk č. 305.

¹⁰⁵ FS ČSSR 1990, V.volební období, parlamentní tisk č. 348.

¹⁰⁶ Stein E., Česko ...c.d., str.55.

¹⁰⁷ Tamtéž, str.62.

orientované strany.¹⁰⁸ Tyto okolnosti velmi stěžovaly jakákoli jednání zástupců české a slovenské strany. V únoru 1991 Slovenská strana prostřednictvím Jána Čarnogurského, vystoupila s požadavkem na právně závaznou smlouvu mezi oběma republikami, ještě před přijetím federální ústavy.¹⁰⁹ Tento požadavek zřejmě plynul ze zkušeností minulých let s Čechy. Česká politická reprezentace zprvu návrh odmítla. V květnu 1991 se setkaly česká a slovenská delegace a česká delegace předložila svůj návrh. Ten slovenská strana nepřijala a byla požadována závazná smlouva s platností ústavního zákona. To česká strana považovala za ohrožení ústavního pořádku a cestu ke konfederaci. Což bylo nepřijatelné.¹¹⁰ V tomto duchu probíhala snad všechna důležitá jednání. Snahy prezidenta Havla také nepřinášely změnu v postojích, jednání národních rad o „smlouvě“ skončila na mrtvém bodě, Federální shromáždění se neshodlo na otázce pro referendum a Slovenská národní rada čelila pokusu vyhlásit svrchovanost státu, i když v této době to otevřeně přiznávala pouze Slovenská národní strana. Ani blížící se volby nedávaly jasnou vizi pro budoucnost státu.

Volby do Federálního shromáždění a národních rad se konaly 5. a 6. června 1992. V ČR zvítězila ODS v koalici s KDS, ODA se dostala do ČNR, Levý blok, ČSSD, Sládkovi republikáni, Liberálně-sociální unie, KDU-ČSL, Společnost pro Moravu a Slezsko do ČNR. Na Slovensku zvítězilo HZDS, SĎĽ, KDĽ, SNS, koalice maďarských stran, Sociálnědemokratická strana na Slovensku se dostala jen do SN.¹¹¹ Výsledky voleb již ukazovaly, které síly v jednotlivých částech státu zvítězily. Na Slovensku dominovaly národně orientované levicové strany, v Čechách se chtělo pokračovat v ekonomických a dalších

---

¹⁰⁸ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.129.

¹⁰⁹ Rychlík J., Rozpad Československa, Academic Electronic Press, Bratislava 2002, str.174.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 177.

¹¹¹ Tamtéž, str.277-278.

reformách. V den voleb, 6. června 1992, pověřil prezident Václav Havel předsedu ODS Václava Klause sestavením federální vlády.¹¹²

5.3. Česko – Slovenská jednání

Začala jednání, která nenabízela mnoho možností. Klaus musel najít koaličního partnera na Slovensku, aby mohl parlament vůbec pracovat a „majorizací“ ve Sněmovně národů, nebylo vše blokováno, protože ODS chyběl jeden mandát do absolutní většiny v české části Sněmovny národů.¹¹³ Vzhledem k rozložení politických sil na Slovensku, bylo jediným možným koaličním partnerem Mečiarovo HZDS. I přes rozdílný pohled na budoucnost republiky, odlišná ideologická stanoviska, zahájili Klaus s Mečiarom jednání o vytvoření federální vlády. První schůzka se uskutečnila dne 8.června 1992 v Brně. K tomuto jednání bylo přistupováno s tím, že mnohé, co bylo řečeno před volbami, ať ze strany HZDS, tak ze strany ODS, bylo řečeno hlavně z důvodu zisku většího počtu hlasů. Proto se ODS domnívalo, že Mečiarův požadavek na slovenskou mezinárodněprávní subjektivitu, což bylo neslučitelné s další existencí Československa,¹¹⁴ bylo pouhým signálem pro voliče na úkor SNS. Na druhé straně si stejně tak HZDS myslela, že ač ODS před volbami prohlašovala, že je možná pouze funkční federace, přistoupí na jinou variantu, buď unitární stát nebo konfederaci.¹¹⁵ Jak se ukázalo jen o několik dní později, obě vyjednávající strany se hluboce mýlily. Tato první jednání trvala až do ranních hodin a výsledek byl, že jednání budou pokračovat. Druhý den na tiskové konferenci hodnotil Klaus schůzku takto: „Jsme pro funkční společný stát na úrovni rozumné federace a pro pokračování hospodářské reformy a plně podporujeme Václava Havla, o jehož kandidatuře na funkci federálního prezidenta odmítáme spekulovat. HZDS nejde o společný stát, ale o ekonomicko-obranné společenství a

---

¹¹² Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.131.

¹¹³ Tamtéž, str.131.

¹¹⁴ Rychlík J., Rozpad...c.d., str.279.

¹¹⁵ Tamtéž, str.280.

o dva státy a mezinárodní právní subjektivitu. Tyto názory nebyly vyřčeny náhodně, ale.... byly prezentovány v konzistentní podobě. Nesdílíme iluzi našich partnerů o smysluplnosti a stabilitě takového zvláštního útvaru, nesdílíme iluzi o možnosti pomalého přechodu k takové unii, o řízené kontrolované rozluce a o jejích nulových nákladech.¹¹⁶ Druhé kolo jednání se uskutečnilo 11. června 1992 v Praze. Jednání probíhala za zavřenými dveřmi. Jednalo se o státoprávních představách, o federaci, konfederaci, unii, samostatném státě o společné měně se dvěma emisními bankami – slovenský návrh¹¹⁷, slovenští vyjednávači podporovali referendum, které by rozhodlo, jaký svazek mají obě republiky tvořit. Tento slovenský návrh komentoval Václav Klaus: „Není apriorně dáno, že Česká republika bude čekat na výsledek takového referenda.“¹¹⁸ Mečiar uspořádal tiskovou konferenci druhý den, 12. června v Bratislavě, na které ocenil vstřícnost české strany, zejména V. Klause, „který je nesmírně konstruktivní, třebaže neskrývá svůj temperament.“¹¹⁹ Mečiar také uvedl: „termínu ekonomicko-obranné společenství (M. Macek to nazval „evoluční budování slovenského státu za peníze českých daňových poplatníků“)¹²⁰ užilo HZDS jen jednou v Brně a ODS ho od té doby zbytečně zdůrazňuje. HZDS má program konfederativního soužití, podporuje však zachování federálních orgánů, dokud o státoprávním uspořádání nerozhodnou občané Slovenské republiky.“¹²¹ Ani druhá schůzka v podstatě nic převratného nepřinesla, obě strany nezměnily své postoje a bylo stále zřetelnější, že jednání nebudou úspěšná. Po rozhovoru prezidenta Havla s Mečiarem, dne 15. června 1992¹²², se potvrdila složitost situace ve vyjednávání obou stran. Třetí kolo povolebních schůzek se konalo 17. června 1992 v Praze. Na tomto jednání chtěla ODS přimět HZDS k jednoznačnému rozhodnutí mezi

¹¹⁶ Stein E., Česko...c.d., str.159-160.

¹¹⁷ Tamtéž, str.160-161.

¹¹⁸ Srb V., Veselý T., Rozdělení Československa, Karpaty-Infopress, Praha 2004, str.68-69.

¹¹⁹ Stein E., Česko...c.d., str.161.

¹²⁰ Rychlák J., Rozpad...c.d., str.282.

¹²¹ Stein E., Česko-Slovensko, str.161.

¹²² Pehe J., Klaus, portrét politika ve dvaceti obrazech, Prostor, Praha 2010, str.46.

koaliční federální vládou decentralizovaného státu nebo dočasnou federální vládou, pověřenou přípravou rozdělení.¹²³ Klaus nabídl Mečiarovi, že společně vstoupí do federální vlády, (ač Klaus kandidoval a byl zvolen do ČNR), ale toto Mečiar nepřijal s tím, že se stane slovenským premiérem.¹²⁴ Po mnohahodinovém marném jednání bylo dosažena dohoda o sestavení federální vlády. Mečiar navrhl, aby federální kabinet existoval rok a půl, což Klaus odmítl: „Naším zájmem je ukončit státoprávní problém co nejdříve. Obě republiky potřebují klid“¹²⁵ Lze říci, že toto jednání bylo zlomové i když ani jedna ze stran neřekla nic o rozdělení ČSFR, vše k tomuto směřovalo. Jasně stanovisko ODS dala již 19. června 1992 na čtvrté schůzce, která se konala v Bratislavě. Po dvanáctihodinovém jednání se obě strany shodly pouze na tom, že jediná cesta je rozdělení ČSFR. Výsledkem schůzky byla devítibodová politická dohoda, pod názvem „Politická dohoda ODS a HZDS“,¹²⁶ kterou podepsali oba hlavní představitelé jednajících stran, Václav Klaus a Vladimír Mečiar. Bod 2) této dohody obsahoval: „(Vedení ODS a HZDS): s cílem zabezpečit kontinuitu všech ústavních orgánů ČSFR a všech procesů započatých po listopadu 1989 se dohodla na vytvoření federální vlády a na jejím programovém prohlášení, které je součástí této dohody,“¹²⁷ Dohoda o vytvoření federální vlády poněkud zklidnila atmosféru, neboť bez jmenování vlády hrozilo nebezpečí nefunkčnosti státní správy a omezeného chodu státu obecně. Zmíněná politická dohoda ve svém třetím bodu: „(Vedení ODS a HZDS) konstatují rozdíly svých volebních programů a politických cílů v oblasti státoprávního uspořádání, neboť ODS pokládá za jedinou rozumnou a funkční formu společného státu, vhodnou pro dnešní Českou republiku a Slovenskou republiku, federaci (s jedinou mezinárodněprávní subjektivitou), a HZDS za ni pokládá konfederaci s mezinárodněprávní subjektivitou obou republik. ODS nepovažuje

---

¹²³ Stein E., Česko...c.d., str.162-163.

¹²⁴ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.133.

¹²⁵ Rychlík J., Rozpad...c.d., str. 284.

¹²⁶ Stein E., Česko...c.d., str.164.

¹²⁷ Tamtéž, str.164.

konfederaci s mezinárodněprávní subjektivitou obou republik za společný stát, ale za svazek dvou samostatných států. Než konfederaci, dává ODS přednost dvěma zcela samostatným státům, tj. ústavnímu rozdělení současnému státu.¹²⁸ I když je bod 3 jenom „konstatováním“, myšlenku na zachování společného státu zastávali asi jen bytostní optimisté. Bod 4. „Dohody“ stanovuje datum 30. září, do tohoto data by mělo dojít k dohodě mezi národními radami o vyřešení státoprávního uspořádání.¹²⁹ Poslední devátý bod politické dohody, kterou lze nazvat předběžnou dohodou o rozdělení státu, obsahuje další datum, 31. prosince 1992, do kterého je třeba zajistit chod státní správy na úrovni federace.¹³⁰ Touto politickou dohodou byl v podstatě zahájen proces rozdělení státu. Pro toto hovoří i složení republikových vlád a menší, co do počtu ministrů, ale i významu, složení federální vlády. Slovenská vláda byla jmenována 24. června 1992 v čele s V. Mečiarom, Česká vláda pod vedením V. Klause byla jmenována 2. července 1992 a ten samý den byla jmenována i poslední federální vláda s premiérem J. Stráským.¹³¹

5.4. Konec ČSFR

Česká a Slovenská Federativní Republika existovala, měla sestaveny všechny tři vlády, ale složení jednotlivých vlád jasně směřovalo k zániku federace a vzniku dvou samostatných států. Federální vláda byla na základě politických dohod pouze desetičlenná. Úkolem federální vlády bylo převedení jejích kompetencí do struktur obou republik a příprava zákonů souvisejících s koncem federace. Složení poslední federální vlády bylo:

předseda vlády – Jan Stráský (ODS)

první místopředseda vlády, pověřený řízením ministerstva kontroly – Rudolf Filkus (HZDS)

---

¹²⁸ Stein E., Česko...c.d., str.164.

¹²⁹ Tamtéž, str.165.

¹³⁰ Rychlík J., Rozpad ...c.d., str. 285.

¹³¹ Tamtéž, str. 285.

místopředseda vlády, pověřený řízením úřadu pro hospodářskou soutěž – Milan Čič (HZDS)

místopředseda vlády, pověřený řízením ministerstva práce a sociálních věcí a výboru pro životní prostředí – Miroslav Macek (ODS)

místopředseda vlády, pověřený řízením ministerstev dopravy a spojů – Antonín Baudyš (KDU-ČSL)

ministr zahraničních věcí – Jozef Moravčík (HZDS)

ministr obrany – Imrich Andrejčák (bez pol. příslušnosti, jmenován HZDS)

ministr vnitra – Petr Čermák (ODS)

ministr financí – Jan Klak (ODS)

ministr hospodářství – Jaroslav Kubečka (HZDS)¹³²

Tato vláda předstoupila 16. července 1992 před Federální shromáždění s žádostí o vyslovení důvěry a schválení programu. Poslední federální vláda, po výhradách opozice, důvěru dostala.¹³³

Zásadním zlomem, i když ne úplně neočekávaným, byla neúspěšná volba prezidenta ČSFR. Souvislosti s nezvolením Václava Havla prezidentem federace a jeho abdikace v červenci 1992 na tento post, ač dle novely ústavního zákona o československé federaci ze dne 15. dubna 1992 mohl tento úřad zastávat až do 5. října 1992¹³⁴, jsou nasnadě. Mohl to být další signál, že společný stát Čechů a Slováků, je bez budoucnosti.

Dne 3. července 1992 na společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů proběhla volba prezidenta republiky. Kandidátem ODS byl Václav Havel a pravíkoví republikáni nominovali Juraje Čopa, který svou kandidaturu těsně před volbou stáhl.¹³⁵ Ve Sněmovně lidu Havel získal 3/5 většinu, v české části Sněmovny národů také, ale ve slovenské části Sněmovny národů propadl.¹³⁶ Tím pádem, při zákazu majorizace, nebyl zvolen. Druhé kolo volby se konalo ten samý den a

---

¹³² Srb V., Veselý T., Rozdělení...c.d., str.72-73.

¹³³ Stein E., Česko...c.d., str.167-168.

¹³⁴ Rychlík J., Rozpad...c.d., str.287.

¹³⁵ Tamtéž, str.288.

¹³⁶ Tamtéž, str.288.

kandidát byl jediný, Václav Havel. Volba opět nebyla úspěšná. Další volba prezidenta se uskutečnila 16. července 1992. Jediným kandidátem byl předseda republikánů Miroslav Sládek.¹³⁷ Ten samozřejmě zvolen nebyl. Hlasování o dalším kandidátovi na úřad federálního prezidenta proběhlo 24. září 1992. Navrhovaný J.V. Kotas rovněž neměl žádnou šanci.¹³⁸ Tímto pokusy o zvolení prezidenta republiky skončily. Pomalu končící stát zůstal již bez hlavy státu, protože Václav Havel po přijetí „Deklarace svrchovanosti“ Slovenskou národní radou 17. července 1992, na úřad prezidenta republiky ČSFR, rezignoval.¹³⁹ Deklarací svrchovanosti bylo Slovensko vyhlášeno za stát slovenského národa. Text deklarace byl přijat jako usnesení nikoli zákon, aby nebyl konflikt s platnou ústavou. Text „Deklarace“ sice neznamenal okamžitý zánik společného státu, ale obsah textu, jeho existenci vylučoval. Deklarace obsahovala: „V tejto historickej chvíli deklarujeme právo slovenského národa na seburčenie tak, jako to zakotvujú aj všetky medzinárodné dohody a zmluvy o práve národov na seburčenie. Uznávajúc právo národov na seburčenie, vyhlasujeme, že aj my si chceme slobodne utvárať spôsob a formu národného a štátného života, pričom budeme respektovať práva vrtkých, každého občana, národov, národnostných menšín, etnických skupín, demokratické a humanitní odkazy Európy a sveta. Touto deklaráciou Slovenská národná rada vyhlauje zvrchovanosť Slovenskej republiky jako základ suverénneho štátu slovenského národa.“¹⁴⁰ Po tomto jednostranném aktu Slovenské národní rady dostaly věci rychlejší spád. Na setkání předsedy České národní rady Milana Uhdeho a předsedy Slovenské národní rady Ivana Gašparoviče 18. července 1992 v Brně, označil Uhde za nutný krok rozdělení federace a ustavení dvou samostatných států s úplnou mezinárodněprávní subjektivitou. Zároveň Gašparovičovi předal

---

¹³⁷ Rychlík J., Rozpad...c.d., str.289.

¹³⁸ Tamtéž, str.289.

¹³⁹ Pehe J., Klaus...c.d., str.47.

¹⁴⁰ Rychlík J., Rozpad...c.d., str.291.

usnesení ČNR o zřízení komise pro jednání se SNR.¹⁴¹ Jednání mezi oběma národními radami o konkrétních krocích při rozdělení státu začala o několik dnů později. Jednání mezi Klausem a Mečiarem, v této době již jednání předsedů vlád. 22. července se Klaus s Mečiarem sešli v Bratislavě, téma jednání bylo dané : jak co nejlépe zakončit federaci.¹⁴² V nastalé situaci byla jednání již zcela konkrétní, nebylo již koho přesvědčovat o budoucnosti společného státu. Bylo nutné domluvit časový sled kroků a dojednat společný postup ve Federálním shromáždění při přijímání potřebných zákonů. Jednání čelných představitelů ČNR a SNR proběhla 27. července 1992 v Bratislavě. Slovenská strana se pokusila o prosazení konfederace nebo unie, ale na české straně již na toto nikdo neslyšel. Česká reprezentace se domnívala, že by zpomalení rozpadu státu mohlo vést k hospodářskému chaosu a finančním ztrátám.¹⁴³ Další setkání Klause a Mečiara 26. srpna 1992 v Brně přineslo přesný harmonogram rozdělení Československa. Bylo dohodnuto, že do konce září 1992 přijme Federální shromáždění zákon o zániku federace, v říjnu se přijmou zákony o přesunu dalších kompetencí na republiky a o dělení majetku federace a v listopadu mely národní rady projednat dohody o spolupráci obou republik. Prosinec měl být jako rezerva k vyřešení zbývajících záležitostí. Byl tedy stanoven datum zániku federace – 31. prosinec 1992.¹⁴⁴ Reakce veřejnosti na stanovení data rozpadu Československa nebyly žádné, ač prováděné průzkumy veřejného mínění v otázce rozdělení státu vycházely vždy ve prospěch zachování společného státu. Čas do konce ČSFR byl sečten. Slovenská národní rada dne 1. září 1992 schválila slovenskou ústavu, která začala platit 1. října 1992.¹⁴⁵ I přes přijetí slovenské ústavy federace stále existovala, u některých jejích ustanovení byla odložena platnost, aby nedošlo ke střetu se federální

---

¹⁴¹ Rychlík J., Rozpad...c.d., str.291.

¹⁴² Stein E., Česko...c.d., str.168.

¹⁴³ Rychlík, J., Rozpad...c.d., str.292.

¹⁴⁴ Tamtéž, str.292.

¹⁴⁵ Tamtéž, str.294.

ústavou¹⁴⁶, ale tato ústava v žádném bodě nezmiňovala jakýkoli typ společného státu. FS i obě národní rady pracovaly na zákonném rámci rozdělení. Zákon č. 541/1992 Sb. O dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku byl přijat dne 13. listopadu 1992,¹⁴⁷ 25. listopadu 1992 byl přijat ústavní zákon č. 542/1992 Sb. o zániku České a Slovenské Federativní Republiky.¹⁴⁸ Dne 16. prosince 1992 byla přijata ústava České republiky. Česká a Slovenská Federativní Republika skončila.

5.5. Česká republika

Nový stát, Česká republika, vznikl 1. ledna 1993 jako nástupnický stát zaniklé ČSFR. Česká národní rada ve svém „Prohlášení k parlamentům a národům světa“ ze 17. prosince 1992 vyhlásila, že se Česká republika jako nástupnický stát po ČSFR považuje za vázanou od 1. ledna 1993 mezinárodními smlouvami, jejichž smluvní stranou byla k témuž datu ČSFR, včetně prohlášení a výhrad, které k nim ČSFR dříve učinila.¹⁴⁹ Česká republika navázala na členství ČSFR v OSN, Radě Evropy a OBSE. Dne 4. října 1993 byla podepsána dohoda o přidružení k Evropskému společenství, 28. listopadu 1995 se ČR stala 26. členem OECD.¹⁵⁰

V den vzniku České republiky nebyla žádná ústavní instituce přesně podle Ústavy. Nebyl zvolen prezident republiky, Václav Havel byl zvolen do funkce 26. ledna 1993,¹⁵¹ Senát – druhá komora Parlamentu ČR nebyl ustaven, volby proběhly až v roce 1996, chybělo ministerstvo

---

¹⁴⁶ Stein E., Česko...c.d., str.179.

¹⁴⁷ <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SB92541A>, 5.3.2012.

¹⁴⁸ <http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SB92542A>, 5.3.2012.

¹⁴⁹ Sovinský J., Státní hranice Československa a České republiky, Všehrad, Praha 2005, str.161.

¹⁵⁰ Čornej P., Pokorný J., Dějiny Českých...c.d., str.88.

¹⁵¹ Pehe J., Klaus...c.d., str.53.

obranu, chyběly instituce vyšší územní samosprávy.¹⁵² ODS pod vedením Klause prosazovala jako hlavní ekonomickou reformu, ustanovení všech institucí dle ústavy prioritou nebylo. Klaus vládl bez opozice, což se zdálo výhodné, ale postupně začínal chybět kritický hlas a tedy kontrola probíhajících kroků. Nicméně se Česká republika stala fungujícím demokratickým státem a katastrofické prognózy o hospodářském nebo jiném krachu se nepotvrdily, ani v České republice ani ve Slovenské republice.

---

¹⁵² Vladimír Srb, 2008, „Poznámky k vývoji stranicko-politického systému České republiky po zániku Československa“ in: Sborník vědeckých studií, Politický a ekonomický vývoj v ČR a SR po roce 1993, ed. Stanislav Filip, Vladimír Srb, Nezávislé centrum pro studium politiky, Kolín 2008, str.30

6. AKTÉŘI, OSOBA PREZIDENTA ČESKÉ REPUBLIKY

6.1. Hlavní představitelé

Vítězné politické strany ve volbách v červnu 1992 začaly jednání o složení federální vlády a státoprávním uspořádání. Jak již bylo řečeno, jednání byla složitá, zdlouhavá a vyvinula se v dohodu o rozpadu státu. politických rozhovorů se účastnili zástupci obou vítězných stran. Za českou stranu to byli Miroslav Macek, Josef Zíelenec, Petr Čermák. Na slovenské straně to byli Milan Kňažko, Michal Kováč a Augustín Marián Húška. Hlavní jednání, často mezi čtyřma očima, vedli Václav Klaus a Vladimír Mečiar.

6.2. Václav Klaus a Vladimír Mečiar

Václav Klaus nebyl ani komunist a ani disident, sice v šedesátých letech publikoval v nekomunistických časopisech, ale vždy odborné ekonomické články, i když nesouhlasící s tehdejší ekonomickým trendem. Od roku 1970 pracoval ve Státní bance československé a od konce roku 1987 v Prognostickém ústavu ČSAV. Do politiky vstoupil v listopadu 1989. Ve federální vládě „Národního porozumění“ se stal ministrem financí. Na podzim roku 1990 se stává předsedou nejsilnějšího politického hnutí „Občanského fóra“. Po té, co se Občanské fórum rozpadlo, spoluzakládá Občanskou demokratickou stranu, jejíž je od dubna 1991 předsedou. Předsedou zůstává až do roku 2002, kdy v prosinci již nekandiduje na tento post. Václav Klaus je iniciátorem ekonomických reforem, za jejichž některé aspekty je kritizován dodnes. V roce 1992 vyhrál s ODS parlamentní volby a stal se předsedou vlády České republiky.¹⁵³ Po nedohodě mezi českými a slovenskými politiky o státoprávním uspořádání Československa se spolu s Vladimírem Mečiar, který je předsedou vlády Slovenské republiky zaslouží o pokojné a rychlé rozdělení republiky. Po

---

¹⁵³ http://www.hrad.cz/cms/cz/prezident_cr/klaus.shtml 16.2.2012.

rozdělení Československa byl Klaus kritizován, že republika byla rozdělena bez referenda.¹⁵⁴ V roce 1996 opět ODS v čele s Klausem vyhrává volby, Klaus je i nadále premiérem, ale ne na dlouho, při krizi na podzim roku 1997, tzv. „Sarajevský atentát“, podává demisi z postu premiéra, je vyzýván k ústupu z politiky vůbec, ale to Klaus neměl v úmyslu.¹⁵⁵ Zůstává předsedou ODS a po předčasných volbách v roce 1998, ve kterých vítězí ČSSD v čele s Milošem Zemanem, uzavírají „opoziční smlouvu“, která je dodnes trnem v oku mnoha politikům. Václav Klaus se stává na čtyřleté volební období předsedou poslanecké sněmovny.¹⁵⁶ V roce 2002 se již objevují spekulace, že by Václav Klaus mohl kandidovat na prezidenta republiky. Na konci roku 2002 se média shodovala v tom, že šance Klause na zvolení prezidentem republiky jsou takřka nulové.¹⁵⁷ Ale vzhledem k okolnostem, koalice se nebyla schopna dohodnout na svém kandidátu, byl Václav Klaus dne 28.2.2003 zvolen prezidentem republiky, v pořadí desátým, druhým českým. Již v prvním funkčním období v úřadu prezidenta republiky Václav Klaus dokázal, že jeho volba na tento post nebyla přehmatem. Lze říci, že se v problematických situacích vždy zachoval dle ústavy. Ať vezmeme celkem častou obměnu premiérů nebo situaci po volbách v roce 2006. V květnu 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie a byl to prezident Klaus, kdo podepsal přístupovou smlouvu. Václav Klaus je stálým kritikem EU, ale především jejich rozbujeých struktur se stále se zvyšujícím podílem rozhodování. Klaus kritizoval Smlouvu o Ústavě pro Evropu, ...“Ve své podstatě představuje tento dokument rozhodující krok od Evropy států k Evropě jednoho evropského státu“.¹⁵⁸ Jak je známo tento dokument nebyl přijat všemi státy a byl nahrazen „Lisabonskou smlouvou“, kterou Klaus rovněž pokládal za nepřijatelný dokument, kterým kromě jiného národní státy ztratí svou svrchovanost, čili

---

¹⁵⁴ Budinský L., Deset prezidentů, Euromedia Group k.s. Knižní klub, Praha 2003, str. 252.

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 253.

¹⁵⁶ http://www.hrad.cz/cms/cz/prezident_cr/klaus.shtml 16.2.2012.

¹⁵⁷ Budinský L., Deset...c.d., str. 260.

¹⁵⁸ Řekněme své ano nebo ne Evropské ústavě, předmluva V.K., CEP, Praha 2005, str. 9.

možnost samostatně rozhodovat. „ Svrchovaností se pak rozumí vlastnost, kdy subjekt není a nemůže být omezen normou, která by vznikla bez jeho souhlasu, vyjádřeného buď explicitně v případě mezinárodních smluv, nebo implicitně v případě mezinárodního obyčeje. Takový subjekt, který je zavázán řídit se pokyny jiného subjektu nezávisle na své vůli nebo dokonce v rozporu s ní, není podle mezinárodního práva svrchovaný.“¹⁵⁹ Prezident Klaus je ve svých výhradách a kritikách EU nepolevuje a často je i naší politickou reprezentací obviňován, že škodí České republice navenek. Dalším tématem, kdy Klaus „škodí“ je spor o globální oteplování, dnes módnější: „změna klimatu“. Klaus varuje před klimatickými alarmisty, kteří pod rouškou boje proti změnám klimatu sledují své zájmy. I v tomto tématu jsou jeho názory neměnné a provokující. Václav Klaus pokračuje ve druhém funkčním období v úřadu prezidenta České republiky.

Vladimír Mečiar rovněž nebyl disident, ale byl komunist. Do komunistické strany vstoupil v roce 1962.¹⁶⁰ V 60. letech vykonával různé funkce v mládežnickém hnutí, v roce 1970 byl vyloučen z komunistické strany a pracoval jako tavič v Závodech těžkého strojírenství v Dubnici nad Váhem. V této době při zaměstnání vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě a pracoval jako podnikový právník v Skloobalu v Nemšové až do roku 1989.¹⁶¹ Do politického života vstoupil v listopadu 1989, když 30. listopadu zasedl v přípravném výboru Strany demokratického socialismu, která se formovala kolem A. Dubčeka.¹⁶² V lednu 1990 se Mečiar stal ministrem vnitra a životního prostředí Slovenské socialistické republiky. Jeho popularita na Slovensku byla obrovská a v době před volbami v roce 1990 byl čtvrtým nejpoblíbenějším politikem

---

¹⁵⁹ Klaus V., Prezident republiky k Lisabonské smlouvě, Euromedia Group, Praha 2009, str.9.

¹⁶⁰ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=589&tmplid=50>, 11.3.2012.

¹⁶¹ <http://www.vlada.gov.sk/vladimir-meciar/>, 11.3.2012.

¹⁶² Srb V., Veselý T., Rozdělení ...c.d., str.129.

Slovenska.¹⁶³ Jeho dynamický styl práce mohl působit zbrkle a ve výrocích mu byl velmi často vyčítán populismus a to zcela oprávněně, nicméně v roce 1990 toto vše bylo veřejností přijímáno velice kladně. Poprvé se Mečiar stal premiérem Slovenské vlády v červnu 1990. V křesle premiéra byl do 23. dubna 1991, kdy byl odvolán, pro údajnou nefunkčnost vlády.¹⁶⁴ Mečiar je spojován s Hnutím za demokratické Slovensko, které v květnu 1991 spoluzaložil z platformy VPN – Za demokratické Slovensko a byl jeho předsedou.¹⁶⁵ HZDS získalo téměř okamžitě masovou podporu veřejnosti a ve volbách v roce 1992 zvítězilo. Mečiar se stal po druhé premiérem Slovenské republiky, posledním federálním a prvním v nově vzniklém samostatném Slovensku. Mečiar spolu s Klausem dohodli mírumilovné rozdělení státu, i když ani jeden z nich na počátku jednání nepomýšlel na rozpad Československa. Již v samostatné Slovenské republice měl on a jeho HZDS dominantní postavení a i když byl i tentokrát z pozice předsedy vlády odvolán před skončením funkčního období, v březnu 1994,¹⁶⁶ v předčasných volbách opět HZDS zvítězilo a Mečiar se stal se již po třetí premiérem Slovenska. Za vlády Vladimíra Mečiara se zhoršila situace s maďarskou menšinou a celková atmosféra ve státě byla napjatá. Bylo to zřejmě způsobeno především osobou Mečiara, který postupoval vždy rázně a v mnoha případech bez jakýchkoli konzultací. V dalších parlamentních volbách na Slovensku Mečiar sice opět zvítězil, ale nepodařilo se mu sestavit vládu a HZDS odchází do opozice a v říjnu 1998 se Mečiar vzdává poslaneckého mandátu. V roce 1999 neúspěšně kandidoval na úřad prezidenta republiky.¹⁶⁷ Mečiar po strmém vzestupu na výsluní slovenské politické scény začal ztrácet podporu svých voličů. HZDS vyhrála i volby v roce 2002, ale s nejnižší podporou voličů od svého vzniku, nepodařilo se nalézt koaličního

---

¹⁶³ Srb V., Veselý T., Rozdělení ...c.d., str.131.

¹⁶⁴ Tamtéž, str.132.

¹⁶⁵ Tamtéž, str.132.

¹⁶⁶ Tamtéž, str.133.

¹⁶⁷ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=589&tmplid=50>, 11.3.2012.

partnera.¹⁶⁸ Mečiar byl v době své největší slávy nazýván různě, populistou, demagogem nebo extrémním slovenským nacionalistou. Je nepochybné, že jeho styl měl ve své době mnoho obdivovatelů. Václav Kalus se oněm vyjádřil: „On byl spíše political animal, který cítí atmosféru doby a protože míří tím či oním směrem, tak hraje přesvědčivě a silně právě tu či onu kartu.“¹⁶⁹

6.3. Václav Havel

Václav Havel pocházel ze známé podnikatelsko- intelektuální rodiny. V padesátých letech mu nebylo umožněno studovat dle vlastního výběru a po návratu z dvouleté základní služby v roce 1957, pracoval jako jevištní technik nejprve v divadle ABC a od roku 1960 v divadle Na zábradlí.¹⁷⁰ Zde jsou uvedeny i jeho první divadelní hry.. Havel publikuje články a studie v různých literárních a divadelních periodikách. V období Pražského jara je Havel předsedou Kruhu nezávislých spisovatelů při Svazu spisovatelů¹⁷¹ a po okupaci v roce 1968 působí v rozhlase v Liberci – píše politické komentáře. Ovšem to brzy skončí. Havel se stahuje do ústraní. Již v této době se jeho hry hrají v zahraničí, kde je již známým. Doma se stává známějším, ale jen u lidí, kteří se kolem něj pohybují nebo poslouchají „Svobodnou Evropu“ v roce 1975, kdy zaslal prezidentu Husákovi otevřený dopis, v němž kritizuje režim. Široké veřejnosti je znám skutečně až v letech 1988 a 1989, kdy o něm „píše“ i Rudé právo. Další výrazným počinem u kterého Havel přímo byl, je vyhlášení Charty 77. V dubnu 1979 se stal spoluzakladatelem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Havel byl sledován tajnou policií a byl několikrát za své názory a počínání uvězněn, celkem byl žalářován téměř pět let.¹⁷² Situace v sovětském bloku se pomalu měnila. Po vyhlášení „perestrojky“ Gorbačovem se i v řadách našich předních komunistů začaly měnit

¹⁶⁸ Srb V., Veselý T., Rozdělení...c.d., str.133.

¹⁶⁹ Tamtéž, str.135.

¹⁷⁰ http://www.hrad.cz/cz/prezident_cr/havel.shtml 16.2.2012.

¹⁷¹ Budinský L., Deset...c.d., str.225.

¹⁷² http://www.hrad.cz/cz/prezident_cr/havel.shtml 16.2.2012.

posty. Odstoupil Štrougal z úřadu předsedy vlády a Husáka ve funkci generálního tajemníka vystřídal Jakeš. Ve společnosti sílila nespokojenost. 10.12.1988 byla první povolená demonstrace. V lednu 1989 v takzvaném „palachově týdnu“ se již demonstrovalo za větší účasti občanů. Tyto demonstrace byly rozháněny, ale moc komunistů pomalu slábla. Konečná fáze jejich vlády nastala 17.11.1989, kdy proběhla manifestace studentů v den výročí zavření vysokých škol nacisty. Události nabraly nečekaně snadný a rychlý spád. 19. listopadu 1989 na setkání v Činoherním klubu bylo ustanoveno Občanské fórum, kde se sjednotili jednotlivci i skupiny, kteří usilovali o zásadní politické změny ve státě.¹⁷³ V čele Občanského fóra byl od samého počátku Václav Havel. Započala jednání s odstupující garniturou, která vyústila v předání moci. 10.12.1989 byla Gustávem Husákem jmenována vláda „národního porozumění“, po té Husák odstoupil a již 29.12.1989 byl Václav Havel, zatím stále ještě komunistickým Federálním shromážděním, zvolen prezidentem republiky. Byl zvolen jako tzv. pracovní prezident do svobodných voleb, jak sám Havel říkal.¹⁷⁴ Sametová revoluce byla v běhu. Havel byl na Hradě a začal „konat“. Vyhlásil rozsáhlou amnestii a to i pro těžké zločiny, tato amnestie mu rozhodně nepřinesla mnoho slávy, prohlásil, že by se vláda měla omluvit Němcům za odsun, tento čin vzbudil dokonce velké obavy občanů pohraničí.¹⁷⁵ V létě roku 1990 proběhly „svobodné volby“ a 5.července 1990 již nově zvolené Federální shromáždění zvolilo Václava Havla do druhého funkčního období. Havel jako hlava státu provedl mnoho změn v chodu prezidentského úřadu. Nezapomenutelná je změna uniforem Hradní stráže. Velmi často cestoval po světě a tam byl velmi úspěšný, ovšem zapomněl jet na Slovensko. Pro Slovensko měl poradce – Milana Kňážka.¹⁷⁶ Tyto „drobnosti“ mu, ale na Slovensku velmi uškodily a vlastně pro změnu situace nic nepodnikl.

---

¹⁷³ http://www.hrad.cz/cz/prezident_cr/havel.shtml 16.2.2012.

¹⁷⁴ Budinský L., Deset...c.d., str. 231.

¹⁷⁵ Mandler E., Oba moji prezidenti Václav Havel Václav Klaus, Libri, Praha 2004, str.123.

¹⁷⁶ Srb V., Veselý T., Rozdělení...c.d., str.33.

A rozpory mezi představiteli české a slovenské strany narůstaly. Další parlamentní volby, které se konaly v červnu 1992, byly poslední federální. Při prezidentské volbě v červenci 1992 se kvůli odmítavému postoji slovenských poslanců ve Sněmovně národů nepodařilo prezidenta zvolit. Dne 17.7.1992 schválila Slovenská národní rada v Bratislavě „Deklaraci o svrchovanosti Slovenské republiky.“ Václav Havel v této atmosféře odstupuje z funkce prezidenta České a Slovenské Federativní Republiky.¹⁷⁷ Republika sice prezidenta nemá, ale vše pokračuje. Dochází k pokojnému rozdělení státu. Vznikají státy dva. Samozřejmě, že vinu na rozdělení státu nenesl ani prezident, který nekonal pro zachování společného státu celkem nic, ani tehdejší vládnoucí garnitura, která naopak v osobě Václava Klause a Vladimíra Mečiara konala. Rozdělení má daleko hlubší kořeny. Bylo především důsledkem problémů státu, které přetrvávaly od založení Československa v roce 1918 a nikdy nebyly uspokojivě vyřešeny.¹⁷⁸ A jak ukázalo devatenáct let existence dvou samostatných států, katastrofa se nekonala a konečně se máme se Slováky rádi. Česká republika, která vznikla 1.1.1993, svojí ústavností navazuje na předchozí období, tudíž má i úřad prezidenta. Dne 26. ledna 1993 zvolila Poslanecká sněmovna Václava Havla prvním prezidentem samostatné České republiky.¹⁷⁹ Václav Havel již jako federální prezident nechtěl zaujímat jen reprezentativní úlohu vyplývající z titulu funkce. Od počátku zasahoval více či méně do dění ve státě a často se dostával do rozporu s vládou a hlavně s předsedou České vlády Václavem Klausem.

---

¹⁷⁷ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.133.

¹⁷⁸ Tamtéž, str.134.

¹⁷⁹ http://www.hrad.cz/cz/prezident_cr/havel.shtml, 16.2.2012.

7. POLITICKO – STRANICKÝ SYSTÉM

7.1. Politické strany

Po roce 1989 vzniklo mnoho politických uskupení. Již to nebyly jen strany Národní fronty, které byly předchozím režimem povoleny. Hned v listopadu 1989 vzniklo Občanské fórum, které vzniklo spontánně a nemělo pevnou strukturu a zastřešovalo různá politická uskupení a úkolem bylo dovést společnost ke svobodným volbám. V prosinci 1989 vznikla ODA, která představovala pravicové křídlo v Občanském fóru.¹⁸⁰ Další politickou stranou, která rovněž vznikla v prosinci 1989 na platformě OF, byla Křesťanskodemokratická strana. KDS se vymezovala jako pravostředá a začátkem roku 1990 OF opustila.¹⁸¹ V tomto období vznikly i moravistické politické strany, Společnost pro Moravu a Slezsko, která se v dubnu 1990 transformovala v Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko, vzniklo také Moravské občanské hnutí. V lednu 1990 se spojili „zelení“ z celé republiky a vznikla Strana zelených. V únoru 1990 vznikla ultrapravicová strana pod názvem Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa.¹⁸² Do prvních svobodných voleb po pádu režimu v roce 1990, vzniklo ještě mnoho politických uskupení, které se různě slučovaly do koalic. Vznikla i recesistická hnutí např. Strana mírného pokroku v mezích zákona, Nezávislá erotická iniciativa, Strana přátel piva. V březnu 1990 byla obnovena činnost Československé sociální demokracie.¹⁸³ Na Slovensku v listopadu 1989 vzniklo hnutí Veřejnost proti násilí, obdoba českého Občanského fóra. Vzniklo Křesťanskodemokratické hnutí, v únoru 1990,¹⁸⁴ HZDS vzniklo nejprve jako platforma VPN a v dubnu 1991 jako samostatná strana.¹⁸⁵

---

¹⁸⁰ Cabada L., Šanc D., Český stranický ...c.d., str.110.

¹⁸¹ Tamtéž, str.111.

¹⁸² Tamtéž, str.111.

¹⁸³ Tamtéž, str.112-113.

¹⁸⁴ <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=53>, 12.3.2012.

¹⁸⁵ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=589&tmplid=50>, 11.3.2012.

V obou republikách vznikl stranický systém poněkud odlišně. Napomohl k tomu volební zákon, který umožňoval vstup do Parlamentu i té straně, která překročila omezovací klauzuli jen v jedné z republik.¹⁸⁶ Velký význam při utváření stranicko-politického systému měl rozpad Občanského fóra na dvě samostatné politické strany. Občanská demokratická strana, jejímž předsedou se stal Václav Klaus a Občanské hnutí, pod předsednictvím Jiřího Dienstbiera. V české části federace se stranický systém utvářel spíše na linii pravo – levé, kdežto ve slovenské části, to bylo spíše pronárodní a profederální.¹⁸⁷ Politický systém, který se utvářel v letech 1990 – 1992 v obou republikách odlišně, se nepochybně projevil jako hlavní důvod rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky.

7.2. Ústava 1992

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., byl schválen Českou národní radou dne 16. prosince 1992 a vešel v platnost dne 1. ledna 1993 jako Ústava České republiky. Příprava ústavy České republiky začala v srpnu 1992, v podstatě pod tlakem slovenské strany. Odpovědnost za přípravu měl Jan Kalvoda, šéf legislativního úřadu vlády.¹⁸⁸ Přípravy nebyly jednoduché, na přípravě se podílely dva výbory, vládní výbor v čele s premiérem Klausem a poslanecký výbor, složený ze zástupců všech poslaneckých klubů.¹⁸⁹ Tyto výbory nakonec našly shodu, že základem bude Ústava z roku 1920. Tak tomu skutečně, s některými modifikacemi, stalo.¹⁹⁰

Ústava České republiky je základní dokument spolu s Listinou základních práv a svobod. Listina byla schválena již za federace, zákonem č. 23/1991Sb. a do českého ústavního pořádku byla přiřazena

---

¹⁸⁶ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.208.

¹⁸⁷ Ján Lidák, 2008, „Problematika formovania systému politických strán v Slovenskej republike po roku 1993“ in: Sborník vědeckých studií, Politický a ekonomický...c.d., str.15.

¹⁸⁸ Stein E., Česko...c.d., str. 216.

¹⁸⁹ Tamtéž, str. 217.

¹⁹⁰ Tamtéž, str. 218.

vyhlášením zákona č.2/1993 Sb.¹⁹¹ Ústava ČR ve své preambuli vyslovuje návaznost na země Koruny české a Československo. Vyjádřením v preambuli ústavy se Česká republika pokládá za pokračovatele všech státních útvarů za posledních tisíc let. Ústava ČR má osm hlav a 113 článků. Hlava první – Základní ustanovení

Hlava druhá – Moc zákonodárná

Hlava třetí – Moc výkonná (prezident, vláda)

Hlava čtvrtá – Moc soudní (ústavní soud, soudy)

Hlava pátá – Nejvyšší kontrolní úřad

Hlava šestá – Česká národní banka

Hlava sedmá – Územní samospráva

Hlava osmá – Přejídná a závěrečná ustanovení¹⁹²

Ústavní pořádek České republiky tvoří mimo ústavního zákona č. 1/1993 a zákona č. 2/1993 další ústavní zákony: č. 4/1993 Sb., O opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR, č. 29/1993 Sb., O některých dalších opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR, zákony o státních hranicích, č. 347/1997 Sb., O vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava české republiky, ústavní zákon 69/1998 Sb., O zkrácení volebního období Poslanecké sněmovny, ústavní zákon 110/1998 Sb., O bezpečnosti České republiky a ústavní zákon 162/1998 Sb., kterým se mění Listina základních práv a svobod.¹⁹³ Ke změně ústavního zákona, tedy i ústavy, je třeba třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů.¹⁹⁴ I tento důležitý a základní dokument České republiky lze měnit. Naštěstí se tomu neděje často, i když nemusí být pokládán za dokonalý.

---

¹⁹¹ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.141-142.

¹⁹² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

¹⁹³ Vodička K., Cabada L., Politický systém...c.d., str.141 .

¹⁹⁴ Ústava ČR, Hlava druhá, čl. 39, bod 4.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit podobnosti nebo rozdíly dvou státních útvarů. Československa a České republiky při jejich vzniku. Vezmeme-li v úvahu nejprve podobnosti, lze je skutečně nalézt. Jak Československo, tak Česká republika vznikly po zániku jiného státního útvaru. Rozdílné jsou ovšem okolnosti zániku předcházejících států. Československo vzniklo na troskách velkého Rakousko – Uherského soustátí, které nebylo schopno reagovat na dobové události a to především na probuzené sebeurčující se uvědomění národů, které byly součástí Podunajské monarchie. Tyto problémy, ale ani další neřešené problémy například hospodářské a v sociální politice, to všechno monarchii oslabovalo a ve svém důsledku zavedlo k zániku. Zahraniční politika, orientovaná velmocensky, naprosté nepochopení požadavků národů žijících v monarchii a v neposlední řadě spojení s Německým císařstvím a jejich plány na přerozdělení sfér vlivu, dovedly Evropu a posléze i svět, do nejhoršího vojenského konfliktu, první světové války. Již koncem válečného konfliktu, ve kterém Rakousko – Uhersko skončilo spolu s Německem v poli poražených, byl osud monarchie uzavřen. Přes chabé pokusy nového císaře Karla I., který nastoupil na bortící se trůn po smrti Františka Josefa I. ještě v době války, nebylo mocnářství zachováno. Napomohl k tomu hlavně postoj Spojených států amerických v osobě prezidenta W. Wilsona a již zmíněné okolnosti, porážka ve válce a všeobecné národnostní hnutí podřízených národů monarchie. Na rozdíl od zániku Rakousko – Uherské monarchie, byl zánik České a Slovenské Federativní Republiky, předchůdce dvou nových států, velmi poklidný, bez válečných konfliktů, ač i takové hlasy se vyskytly, které varovaly před otálením s rozchodem, jehož znemožnění nebo oddalování nevyhnutelného, by mohlo způsobit nepokoje nebo dokonce válku. Tyto hlasy, ale neměly žádné opodstatnění. Dalším rozdílem, který lze

vidět je, že rozpad ČSFR nebyl ovlivněn žádnými událostmi z venku a pouze rozdíly na stranách obou států ve federaci, vedly k rozpadu státu. Společným znakem při vzniku Československa a dvou samostatných států po zániku ČSFR je nepochybně národní sebeurčení. I když v trochu odlišných polohách. Při snahách o vznik Československa to byl „národ československý“, který byl politicky vytvořen na pozadí vnějších událostí pro podporu vzniku samostatného státu a při vzniku České a Slovenské republiky to již byl národ Slovenský sám, který požadoval sebeurčení, které se mu podle slov některých představitelů slovenských politických stran, ve federaci, ale ani v první republice nedostávalo. Dalším společným znakem můžeme jmenovat osobnosti. V obou případech to bylo jenom několik málo osobností, které vznik jak Československa, tak České republiky dokázali prosadit nebo lépe v případě České republiky směřovat a využít. Budeme-li jmenovat jen ty nejdůležitější, budou to za Československo T.G. Masaryk, M. R. Štefánik a Edvard Beneš. V případě vzniku České republiky budeme jmenovat Václava Klause.

Stanovení smyslu této práce bylo nalézt důvody, příčiny, historické okolnosti proč nové státní útvary vznikly. Toto zdá se, bylo zodpovězeno. Zbývá odpovědět na položenou otázku v úvodu práce, zda-li následnické státy vznikly, protože se předcházející státní útvary rozpadly nebo se Rakousko – Uhersko a ČSFR rozpadly, protože vznikly nové státy. Odpověď nebude jednoznačná ani snadná. Z pohledu sledu událostí při rozpadu monarchie, Československo bylo vyhlášeno dříve, než Rakousko – Uhersko oficiálně zaniklo, ale zřejmě nelze říci, že R – U zaniklo, protože vzniklo Československo. I když monarchie mohla pokračovat v nějaké menší podobě, nestalo se tak. V případě vzniku České republiky a tedy i Slovenské republiky, lze jednoznačně říci, že se federace rozpadla, protože na základě dohody, vznikly dva samostatné státy. Na úplný závěr práce lze konstatovat, že stanovený cíl práce byl naplněn a smysl obhájen. Námětem pro další zkoumání by mohla být otázka národů a národností v Československu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BALÍK, Stanislav, HLOUŠEK Vít, HOLZER Jan, ŠEDO Jakub: *Politický systém českých zemí 1848 – 1989*, 2. Vydání, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2007, ISBN 978-80-210-4250-6.
- BUDINSKÝ Libor: *Deset prezidentů*, Euromedia Group k.s.- Knižní klub, Praha 2003, ISBN 80-242-0966-7.
- DOUBEK, Vratislav: *T.G.Masaryk a česká a slovanská politika 1882 – 1910*, Academia, Praha 1999, ISBN 80-200-0726-1.
- CABADA, Ladislav – ŠANC, David: *Český stranický systém ve 20. století*, Aleš Čeněk, Plzeň 2005, ISBN 80-86898-50-4.
- ČORNEJ Petr, POKORNÝ Jiří: *Dějiny českých zemí do roku 2004 ve zkratce*, Práh, Praha 2003, ISBN 80-7252-026-1.
- JANOVSKÝ Julius: *Dějiny Československé republiky, S a M, Praha 1994*, ISBN 80-901387-5-6.
- KALOUS Jan, SRB Vladimír: *Vybrané kapitoly ze soudobých dějin I. 1918 – 1945*, Nezávislé centrum pro studium politiky, Kolín 2006, ISBN 80-86879-03-8.
- KÁRNÍK Zdeněk: *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl první Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929)*, 2.vydání, Libri, Praha 2003, ISBN 80-7277-195-7.
- KISSINGER Henry: *Umění diplomacie*, Prostor, Praha 1999, ISBN 80-7260-025-7.
- KLAUS Václav: *Prezident republiky k Lisabonské smlouvě*, Euromedia group, Praha 2009, ISBN 978-80-86938-86-8.
- KLIMEK, Antonín: *Boj o hrad I: 1918 – 1926*, Praha, Panevropa, Praha 1996.
- KLIMEK, Antonín: *Vítejte v první republice*, Havran, Praha 2003, ISBN 80-86515-33-8.

- MAHLER Zdeněk: *Ano, Masaryk*, Primus, Praha, Dotisk 2005, ISBN 80-86207-40-4.
- MANDLER Emanuel: *Oba moji prezidenti Václav Havel a Václav Klaus*, Libri, Praha 2004, ISBN 80-7277-280-5.
- OPAT Jaroslav: *Masarykiana a jiné studie 1980 – 1994*, Ústav T.G. Masaryka, Praha 2004, ISBN 80-901478-5-2.
- PEHE Jiří: *Klaus Portét politika ve dvaceti obrazech*, Prostor, Praha 2010, ISBN 978-80-7260-240-7.
- PEROUTKA Ferdinand: *Budování státu, I. – IV. díl*, Fr. Borový, Praha 1933.
- PROKŠ Petr: *Habsburkové a Velká válka (1914 – 1918)*, Naše vojsko, Praha 2011, ISBN 978-80-206-1203-8.
- RYCHLÍK, Jan: *Rozpad Československa. Česko-slovenské vztahy 1989 – 1992*, Academic Electronic Press, Bratislava 2002, ISBN 80-88880-02-5.
- SOVINSKÝ Jaroslav: *Státní hranice Československa a České republiky*, Všehrd, Praha 2005, ISBN 80-85305-42-9.
- SRB, Vladimír – VESELÝ, Tomáš: *Rozdělení Československa*, Karpaty-Infopress, Praha 2004, ISBN 80-968533-5-X.
- STEIN, Eric: *Česko-Slovensko. Konflikt, roztržka, rozpad*, Academia, Praha 2000, ISBN 80-200-0752-0.
- VODIČKA, Karel – CABADA, Ladislav: *Politický systém České republiky*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Portál, Praha 2007, ISBN 978-80-7367-337-6.
- Sborníky:
- Střed. Časopis pro mezioborová studia Střední Evropy 19. a 20. století, Supplementum 1 Muži října 1918 (2011), ed. Rudolf Kučera, Masarykův ústav, Archiv AV ČR, v.v.i., Praha 2011, ISBN 1803-9243.
- Sborník textů – Československá ústava 1920, Devadesát let poté, ed. Marek Loužek, CEP, Praha 2010, ISBN 978-80-86547-89-3.

Sborník textů – Karel Kramář 150 let od narození, ed. Marek Loužek, CEP, Praha 2011, ISBN 1213-3299.

Sborník vědeckých studií, Svazek II. Politický a ekonomický vývoj v ČR a SR po roce 1993, ed. Stanislav Filip – Vladimír Srb, Nezávislé centrum pro studium politiky, o.s., Kolín 2008, ISBN 978-80-86879-18-5.

Řekněme Ano nebo Ne Evropské ústavě - Analýza smlouvy o ústavě pro Evropu, zpracovaná v Irském EU Research and informatik centre, CEP, Praha 2005, ISBN 80-86547-42-6.

Zákony:

Ústavní zákon č. 121/1920 Sb. z. a n., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Parlamentní tisky:

FS ČSSR 1990, V. volební období, parlamentní tisk č. 305.

FS ČSSR 1990, V. volební období, parlamentní tisk č. 348.

Internetové odkazy:

http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1918.html, 10.2.2012.

<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/stenprot/001schuz/s001001.htm>, 11.2.2012.

<http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/rejstrik/vlada.htm>, 11.2.2012.

<http://www.vse.cz/veda/rasin.php>, 16.2.2012.

<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/antonin-svehla>, 21.2.2012.

<http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php>, 21.2.2012.

<http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php>, 21.2.2012.

http://www.svedomi.cz/on/on_pat_legie.htm, 27.2.2012.

<http://www.uhersko.com/stefanik.htm>, 16.2.2012.

<http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/edvard-benes.shtml>, 16.2.2012.

<http://zivotopis.osobnost.cz/milan-rastislav-stefanik.php>, 12.2.2012.

<http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SB92541A>, 5.3.2012.

<http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khc:SB92542A>, 5.3.2012.

<http://www.hrad.cz/cms/cz/prezident.cr/klaus.shtml>, 16.2.2012.

<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=589&tmolid=50>, 11.3.2012.

<http://www.vlada.gov.sk/vladimir-meciar/>, 11.3.2012.

<http://www.hrad.cz/cz/prezident.cr/havel.shtml>, 16.2.2012.

<http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=53>, 12.3.2012.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jana Suchá

Obor: EHS

Forma studia: kombinované

Název práce: Vznik Československa a vznik České republiky

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 74

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 32

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 18

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Noha